

מחברים

גליזק ע"ג | פר' צו-פורים | תשפ"ב

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישראל

זמני כניסת ויציאת שבת קודש:			ירושלים			בני ברק			ניו יורק			לונדון		
כניסת השבת	יציאת השבת	דבני חם	כניסת השבת	יציאת השבת	דבני חם	כניסת השבת	יציאת השבת	דבני חם	כניסת השבת	יציאת השבת	דבני חם	כניסת השבת	יציאת השבת	דבני חם
17:13	18:26	19:07	17:28	18:28	19:04	18:47	19:57	20:19	17:54	19:01	19:25			

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

המן הלביש בגדי מרדכי - אבנט ושטריימל

המן הרכיב את מרדכי ברחובות שושן הבירה, והיה מכריז כצווי המלך "ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו!" כשעבר ליד ביתו, הבחינה בתו מבעד לחלון בכרוז המכריז לפני איש חשוב הרוכב על סוסו של המלך בלבוש מלכות, וכתר לראש...שקלה עציצא דבית הכסא ושדיתיה ארישא דאבוה דלי עיניה וחזת דאבוה הוא נפלה מאיגרא לארעא ומתה (מגילה טז, א).

ומקשים העולם איך לא זיהתה את בגדי אביה, ותידיך בספר אורה ושמחה בשם יש מפרשים, דהמן לבש בגדי מרדכי שפשטן במרחץ (כדי ללבוש בגדי מלכות), והתכוון בכך להטעות העולם כאילו מרדכי רץ לפני הסוס והמן יושב על הסוס. והצליח להטעות גם את בתו, ולכן השליכה עליו את העביט עם השופכין.

ובספר שביל הצבי (הרב פרבר בעל כרם צבי זצ"ל) מוסיף בזה: דמרדכי הסכים שילבש המן את בגדיו, דעל ידי כן יתבזה יותר בעיני כל מכיריו, שיראו אותו הולך עם בגדים ארוכים אבנט ושטריימל. ולכן חשבה בתו שהוא מרדכי.

אורה ושמחה; שביל הצבי (הרב פרבר בעל כרם צבי זצ"ל)

מדוע אין עושים עירוב תבשילין בפורים שחל בערב שבת

שבפורים ישכח שהוא שבת. והרבי מסוקלוב תידיך שבפורים יש לכל אחד משלוש מנות וממילא נשאר לו על ש"ק ג"כ.

עד בענין זה כתב בספר התעודות תשובה להגאון ר' שמעון סופר מערלוי (סימן תצד):

כד הוינא טליא הלכתי לטייל עם מרן אבי אדמו"ר זצ"ל [בעל הכתב סופר]. ואמר לי, שנשאל למה אין עושין עירובי תבשילין בפורים שחל בערב שבת כמו ביום טוב שחל בע"ש. ותשובתו היתה כך, לפי הטעם דנתן רב אשי בביצה (טו, ב) דלכן תיקנו עירובי תבשילין, דיאמרו אין אופין מיו"ט לשבת ק"ו מ"ט לחול, ומשום איסור מלאכה נגעו בה, זה לא שייך בפורים, דהא לא קיבלו עליהו לאסור במלאכה בפורים כדאיתא בגמרא מגילה

ביומן נסיעתו של אדמו"ר האמרי אמת זצ"ל לא"י בשנת תרפ"ד מובא מה שדיבר בענין מדוע בפורים שחל בעש"ק אין מניחים עירובי תבשילין. וז"ל הכותב שם: אמר, שהקשו לו בירושלים, למה לא קבעו חז"ל גם בפורים שחל בעש"ק עירוב תבשילין, שלא יאכל הכל בפורים ולא ישאר לו על ש"ק (למאן דאמר (ביצה טו, ה) שתיקנו עירוב תבשילין כדי שיברור מנה יפה). וחתנו רצה לתרץ כי עיקר סעודת פורים בלילה, ממילא אין חשש. ותידיך כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א (הא"א) לפי דברי השפת אמת כי עיקר זמן מחיית עמלק הוא בשבת וממילא אי אפשר

עמ' כ'

מסר אור החיים הקדוש לפרשת השבוע

עמ' ט'

פניני אביר יעקב

תמיד במחלוקת ופירוד לבבות...
הגדש"פ - ערבי פסחים

אחשוורוש היה מלך חלש מזג

וכל מעשה תקפו וגבורתו ופרשת גדלת
מרדכי אשר גדלו המלך הלוא הם כתובים
על ספר דברי הימים למלכי מדי ופרס (כג,
ז).

בפירוש "חוט של חסד" מאת הג"ר זלמן
סורוצקין ז"ל כתב בצחות: הגה פליגי רב
ושמואל (מגילה יב, א) אי אחשוורוש מלך
"פקח" היה או מלך "טיפש" היה, אבל זה
ודאי נראה לאורך כל המגילה שהוא היה
איש חלש מזג, ולא עשה שום דבר מדעת
עצמו [חוץ מהציווי להמן להרכיב את
מרדכי על הסוס שבהשגחה מיוחדת עשה
כן מדעת עצמו]. אומרים לו להרוג את
ושתי - והורג, לקבץ בתולות - ומקבץ,
המן מייעץ לו להשמיד את היהודים -
ומסכים, חרבונו אומר לו לתלות את המן
- ותולה, וכדומה רבות. ועל מלך חלש מזג
כזה כתבו בדברי הימים למלכי מדי ופרס
את "תקפו וגבורתו" - לא פחות!!

מזה יכולים אנו ללמוד עד כמה אפשר
לסמוך על "דברי ימי עולם" שכתבו שלוחי
המלכים בכל מדינה ומדינה... הסופרים
שלא היו מצליחים למצוא במלך "תוקף
וגבורה" - היו הרי נתלים על עץ גבוה
חמשים אמה... כך נראים "ספרי דברי
הימים" של מלכי העולם...

חוט של חסד - על מגילת אסתר
(להגר"ז סורוצקין זצ"ל)

וסיים על זה במליצה: "ותהלה לא-ל
יתברך שזכיתי לקיים מצות מחה תמחה את
זכר עמלק..."

הגהות "מקור חסד" ל"ספר חסידים" (סי'
תתריט סוס"ק ב')

מה ענין המן ל'מה נשתנה הלילה הזה'

ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים
בכל מדינות מלכותך וגו' (אסתר ג, ח).
הג"ר עמרם בלום ז"ל בעל ה"בית שערים"
בפירושו להגדה של פסח "ערבי פסחים"
מביא: ראיתי בספרים דראשי תיבות מה
נשתנה הלילה הוא "המן". ולכאורה מה
ענינו לכאן?

ויש לומר, דהנה אמרו חז"ל (יומא ט,
ב) דבית שני נחרב בשביל שנאת חנם,
ובעונותינו הרבים עדיין השטן מרקד
בינינו בשנאת חנם ומחלוקת, על כן באה
אלינו הצרה הזאת - כי נתארך הגלות הזה
יותר מכל הגליות, וה' ירחם.

והנה המן דיבר שטנה על ישראל: "ישנו
עם אחד" - שהם צריכים להיות באהבה
ואחוה ושלוש ורעות... ותהי להיפך, שהם
"מפוזר ומפורד בין העמים" - שהם תמיד
במחלוקת ופירוד הלבבות... והנה "הלילה"
הוא כינוי לגלות... וזה ששואל: "מה
נשתנה הלילה הזה מכל הלילות", ירצה:
למה נתארך הגלות הזה יותר מכל הגליות
שלפניו? והתשובה על זה הטמין ברמז,
בראשי-תיבות "המן", שהוא מחמת אותו
הטענה שטען והרגיל אותו רשע, יען שהם

(ה, ב), אבל לרבא (שם) שאמר הטעם כדי
שיברור מנה יפה ליו"ט, ומנה יפה לשבת,
זה שייך בפורים יותר, כי סעודת פורים
גדולה יותר מסעודת יום טוב, שהנהיגו
החכמים והנביאים על כל ישראל להיותם
ימי משתה ושמחה יותר משבתות וימים
טובים כדאיתא בטו"ז (סי' תרצ"ג סע"ק ב'),
אם כן לרבא קשה למה לא תיקנו לעשות
ע"ת בפורים שחל להיות בע"ש.

ויש ליישב באידך דרבא דאמר רבא
(שם) חייב אדם לבסומי בפורים, ופירש"י
להשתכר בין, א"כ מה יועיל עירובו כדי
שיברור, כיון שהוא משתולל בשיכרותו
עד דלא ידע וכו'. ואח"כ האיר השם עיני
שמעיקרא הקושי ליתא, דבשלמא ביום
טוב אם יאכל הכל בסעודת יום טוב, לא
יהי לו עוד לשבת, אבל בפורים שאין בו
משום מוקצה, ולא משום תחומין, ולא
משום מלאכה, ולא משום מקח וממכר,
יוכל עוד הפעם להכין הכל לשבת.

דף על הדף - מסכת ביצה (טו, ב)

הברכה שלכל יהודי יהיה כיסו של המן - עשרת אלפים ככר

פעם שח הרה"ק רבי אליעזר זאב
מקרעטשניץ ז"ע בדרך צחות, מדוע
קוראים לאזני המן באידיש "המן-טאש"?

כדי שיהיו לישראל את כיסו של המן,
(כי כיס בלע"ז הוא "טאש"), היינו העשרת
אלפים ככר כסף. והוסיף, דמשום כן כתוב
במגילה "היהודיים" עם יו"ד יתירה, כדי
שלכל יהודי ויהודי בנפרד יהא העשרת
אלפים ככר כסף שבכיסו של המן

ארבעה ארזים

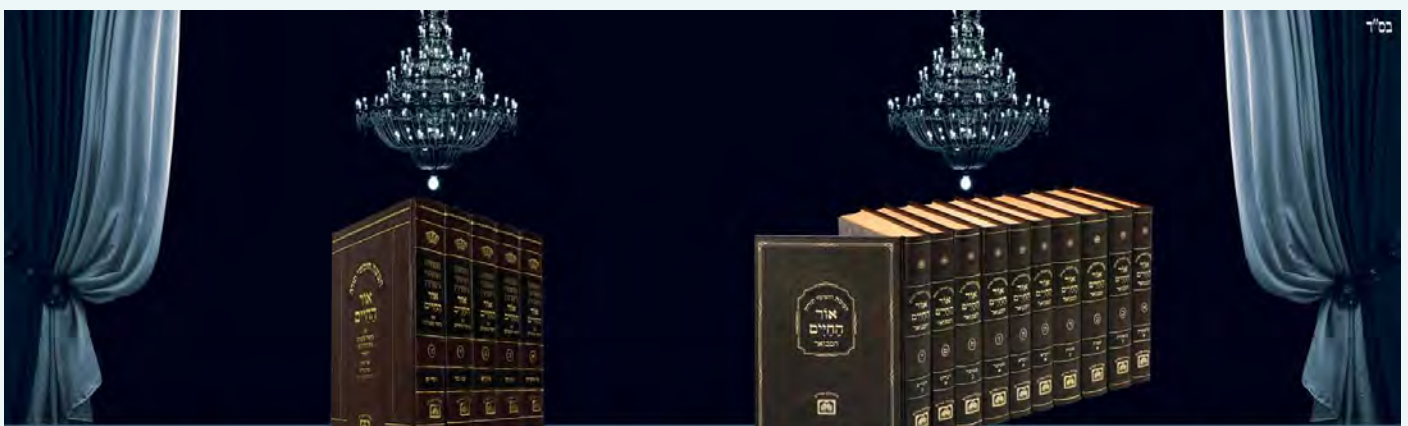
מבני בניו של 'נעמן' או של 'המן' למדו תורה בבני ברק

הג"ר ראובן מרגליות ז"ל בהגהות "מקור
חסד" ל"ספר חסידים" (סי' תתריט סוס"ק
ב'), אחר שהאריך לבאר איך קיבלו גרים
מזרע עמלק עד שמבני בניו של המן
למדו תורה בבני ברק, הביא שמלשון בעל
הטורים בפרשת תצוה (שמות כח, ז) מוכח
דגריס: מבני בניו של של "נעמן" ולא מבני
בניו של "המן".

סגולה נפלאה להינצל מכל צרה וצוקה

אם על תודה יקריבנו (ז, יב). וברש"י אם על דבר הודאה על נס שנעשה לו, כגון יורדי הים, והולכי מדברות, וחבושי בית האסורים, וחולה שנתרפא, שהם צריכין להודות, שכתוב בהן יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם (תהלים קז, כא). וכו'.

סגולה נפלאה – להינצל מכל צרה וצוקה – אמר הרה"ק האהבת ישראל מו"זניץ זצ"ל על הפסוק בתהלים (קז, מג) "מי חכם ויִשְׁמֹר אֱלֹהֵי יִתְבוֹנְנוּ חֲסִדֵי ה' על פי דברי חז"ל (ברכות נ"ד:): ארבעה צריכין להודות: יורדי הים, הולכי מדברות, מי שהיה חולה ונתרפא ומי שהיה חבוי בבית האסורים ויצא. הנה אדם חולה, לאחר שקם מערש דווי עושה סעודת הודיה, ברצותו להודות להש"ת על שריפאהו ממחלתו, וכן כל אדם שניצל מאסון. על אחת כמה וכמה צריך להודות להקב"ה אדם בריא, שלא חלה, ואיש שלא בא לידי אסון וצער. ומפרש האהבת ישראל (הובא בקדוש ישראל ח"א עמ' קלד): "מי חכם" – אדם פקח מודה לה', "וישמר אלה" – כשנשמר עדין מאסונות האלה, בטרם תבוא עליו הצרה, כי "ויתבוננו חסדי ה'" – כי מתבונן בחסדי הש"ת, שעושה עמו בכל יום ובכל עת ובכל שעה, וממילא בזכות זאת ינצל מהצרות.

לילות שישי ושבית זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

תמצית עשרה מסדורי הביאור 'מאורי אור' וילקוט מאורי החיים
ביאור משולב שזור באומנות בינות המלים
'אור תורה' | 'עצרת חיים'
הערות, ציורים וסקירות
עיבוד מרהיב עין

אור החיים המבואר

10 כרכים של מחקרים נצחיים:
הביאור המקיף על כל ספרי האור החיים הקדומים
'מאורי אור' - מאגר ענין הלמוד
'מאורי החיים' - מקורות מחולל
ביאור רש"י
עיבוד מרהיב עין

חיים של תורה

ארה"ב: 437-0054 (718) | אירופה: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

- ווארט יומי • סיפור יומי
- הלכה יומית • אור החיים
- הק' יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף
- היומי • זיכרון לצדיק

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים
ככה מתחילים את היום!

לחץ כאן להצטרפות

ישרות
למייל האישי

לצערי אין מנוס מלהכניסו למוסד מיוחד שם יהיה סגור כל חייו וכך לפחות לא יוכל להזיק את אחרים.

הרים העשיר את המכתב ונוסף בו לעין כל, 'ראו נא, אילו היו הורי מקבלים אז את המכתב לידיהם מי יודע מה היה עולה בגורלי והיכן הייתי היום, מה עשה הקב"ה, סובב שאבי יפסיד את עבודתי ויזכר לעבור למקום אחר, כך נצילתי מגזר דינו האכזרי של הרופא ועלה בידי להשתנות מן הקצה אל הקצה, עד שאני זוכה עתה לעמוד כאן ביום שמחת לבי, לעשות סיום הש"ס רבתי, ולראות את בני וצאצאי מסובים כשתילי זיתים סביב לשולחני'.

רבות אפשר ללמוד מעובדא זו, אך נקודה אחת נציע כאן, והוא שהרבה פעמים מנסה הס"מ להכניס הרהורי יאוש בלבו של אדם, וחושב שכבר אין לו תקוה, זה טבעו, ואינו יכול להשתנות, אך כל זה מקליפת עמלק, אבל האמת היא שאין דבר העומד בפני הרצון, ואדם מקדש עצמו מעט, מקדשין אותו הרבה מלמעלה, וזוכה לסייעתא דשמיא.

(גל המאיר פר' ויקרא - משיעורי הג"ד מאיר צוויבל שליט"א)

באותו יום פטרו את אבי מעבודתו ואיבד את מקור פרנסתו, חבר עשיר משיקאגו ששמע על כך, הזמין לעבוד אצלו, לא התמהמהו ועוד באותו שבוע עברנו לשיקאגו. הרופא והוות דעתו נשכחו מלב, אבי רשם אותי בתלמוד תורה חדש, ואני עשיתי לעצמי חשבון הנפש שזוהי הזדמנות חיי, אין אחד שמכיר אותי וביכולתי לפתוח דף חדש, ואכן ממחשבה למעשה התחלתי להשקיע בלימודים ובהתנהגות, הדבר עלה לי בעמל ויגיעה רבה, אך בסיעתא דשמיא, ובזכות מלמד יקר ששם עינו עלי וסייע לי, הפכתי תוך זמן קצר לאחד מבחירי התלמידים.

מעשה שהיה בגביר אדיר משיקאגו, שהגיע לשנתו הס"ג ויחד עם זאת זכה לסיים את הש"ס, לכבוד המאורע הגדול הזמין את כל צאצאיו, בנים ובני בנים, להגיע סיום מפואר.

בימים שקדמו למעמד הגדול התכנסו בניו יחדיו ודנו ביניהם איזה מתנה יקנו לאביהם לכבוד יומו הגדול, הצעות עלו וירדו אך שום רעיון לא נמצא מתאים. כיון שלא מצאו מתנה הולמת החליטו לשאול את אביהם בעצמו באיזה מתנה יחפון, אמר להם האב 'הן כסף לא חסר לי ב"ה, והקב"ה חנני די כסף לקנות כל אשר שאלו עיני, אך אם רוצים אתם לגרום לי קורת רוח, בקשה אחת לי מכם שמעו ואספרה:

'בילדותי התגוררנו בניו יורק, הורי שלחו אותי לתלמוד תורה, אך אני מטבעי הייתי פרא אדם, לא למדתי כמעט ורק גרמתי לנזקים אדירים בכל מקום בו נגעתי. בעצת מחנכים לקחנו הורי לרופא מפורסם שיבדוק אותי, הלה הושיבני מולו והחל שואל אותי כל מיני שאלות שונות ומשונות, תוך שהוא רושם את תשובותי, ככלות שעותיים סיים הרופא את הפגישה ופטרנו בהבטחה שישלח את חוות דעתו בעוד כמה ימים.

באותו יום פטרו את אבי מעבודתו ואיבד את מקור פרנסתו, חבר עשיר משיקאגו ששמע על כך, הזמין לעבוד אצלו, לא התמהמהו ועוד באותו שבוע עברנו לשיקאגו. הרופא וחוות דעתו נשכחו מלב. אבי רשם אותי בתלמוד תורה חדש, ואני עשיתי לעצמי חשבון הנפש שזוהי הזדמנות חיי, אין אחד שמכיר אותי וביכולתי לפתוח דף חדש, ואכן ממחשבה למעשה התחלתי להשקיע בלימודים ובהתנהגות, הדבר עלה לי בעמל ויגיעה רבה, אך בסיעתא דשמיא, ובזכות מלמד יקר ששם עינו עלי וסייע לי, הפכתי תוך זמן קצר לאחד מבחירי התלמידים.

ברבות השנים הזדקן ידידו של אבי, והוא נכנס תחתיו לנהל את עסקיו ולאחר פטירתו ירש אבי את כל הונו ונעשה עשיר גדול, ומזה נמשך גם הצלחתי ועשירי הרב. 'זעתה' סיים העשיר את סיפורו, 'אם רצונכם לגרום לי קורת רוח השיגו לי את חוות דעתו של הרופא הלו, כי עז רצוני לדעת מה כתב עלי'. נפטר זה מכבר, וכתביו וחפציו עבר בעלות, אך במאמצים מרובים ובתוספת ממון הרבה, הצליחו להשיג את קובצי כתביו, ולהוציא את הכתב האמור. בעיצומו של הסיום קם העשיר על מקומו, בידיים רועדות פתח את המכתב, והתחיל להקריא כדלהלן: 'הורים יקרים, שוחחתי עם בנכם במשך שני שעות, ונוכחתי לראות שיצא מדעתו כליל,

שנים של כאב, של ציפה, של שאיפות גדולות המתנפצות שוב ושוב – התנקזו לשעה ארוכה של אמירת פרקי תהלים נלהבת, בדמעות שלישי ובבכי משתפך. כל סאת הכאב מצאה לה מקום וביטוי בין פרקי התהלים, שנאמרו בהתלהבות נרגשת, בפתחון לב ויצא דופן. שעה ארוכה עמד מול ארון הקודש והתהנן כבן לפני אביו שבשמים, ולא נחה דעתו... הוא עזב מפרק לפרק, אומד בניהוּתא את ספר התהלים כולו, לא ממהר לאף מקום. הוא חש ששערי שמים פתוחים, וזה הזמן להיכנס בעדם, לדפוק על השולחן, להתעקש בכל הכח. עם כל פרק ופרק הלכה התרגשותו וגברה, תפילותו הפכה יותר ויותר נלהבת. וכשספר התהלים הסתיים – חש הקלה פושטת בלבו, תחושה שהיו לרצון אמרי פיו והגיון לבו, וישועתו קרובה לבוא.

היה זה בעיצומו של יום הפורים תשס"ב. חוצות העיר בני ברק תוססים כהרגלם ביום הזה, הרצים יוצאים דחופים ומשלוחי מנות בידיהם. בכל קרן רחוב נרשמים דיונים ערים בין כהנים גדולים בני שמונה עד עשר, הצועדים לצד אחותם הכלה הקטנה, שביום הזה זכתה סוף סוף...

רבי אריה יושב בביתו, ולבו מלא כאב. למעלה מחמש שנים חלפו מאז נישא, כבר היה יכול להחזיק בידיו איזו כלה קטנה-גדולה או ליצן עליו וחייכן. לא זה ולא זה, רק המתנה ארוכה, כואבת, מייסרת. אכזבה ועוד אכזבה, ריק ושיממון. שנים ארוכות של ציפיה לילד שיבוא כבר, שישמח או שיעצק, שיבכה או שירקוד. רק שיבוא...

ביום כמו פורים, מתעצם הכאב שבעתיים. בחוץ הכל ממהרים, בידיהם משלוחי מנות למלמדים ולמורות, לגנות ולמנהלים.

אריה זכה לחבוק בן זכר, הוא ורעייתו הפכו להורים. את השמחה שהרקיעה שחקים לא נוכל לתאר, היה זה כעין מזכרת ליום הפורים השמח, בו פעל את השמחה הזו:

את הסיפור כולו שמענו מגיבור המעשה, ידידי הרה"ג רבי אריה לייב אלבום שליט"א, ראש כולל 'אליבא דהלכתא' דחסידי נדבורנה, החושף כאן לראשונה את כח התפילה בימי הפורים כפי שחוזה בעצמו, את הישועה לה זכה בזכות דמעותיו ותפילתו ביום הפורים, כדי ללמד את כולנו:

אחים יקרים, לכולנו יש משהו שמעיק עלינו, צרה שיושבת לנו על הלב. השבוע מגיע הרגע הגדול בו נוכל להיפרד מהצרות שלנו אחת ולתמיד, להיוושע בתשועת עולמים.

ביום הפורים שערי שמים נפתחים לרווחה, כל יהודי יכול לפעול בו את הישועה אליה הוא נספך. אחים יקרים, בל נחמיץ את ההזדמנות, בל ניתן לייך לבלבל ולסחרר אותנו... השבוע הזמן לפעול, ביום הפורים כדאי לבוא אל המלך ולהתחנן אליו. לא לחסוך בכוחות, לא להתקמצן על התפילות... אם לא עכשיו – כשערי שמים פתוחים – אימתי. הבה ננצל את עת הרצון לתפילה נרגשת מעומקא בליבא, הבה נעמוד בשער המלך בלבוש שק ונזעק זעקה גדולה ומרה. כי רק כך נזכה לצאת מלפניו בלבוש תכלת וחור ועטרת זהב גדולה, וכולנו – כל המצפים לישועה – נזכה לצאה ולשמוח בישועת ה'!

פניני פרשת השבוע

שאול סיים את ניגונו ששר באדיקות, ואז פקח את עיניו הרטובות, ומבעד לדמעות הבחן בשלושת השורדים הללו, עמדו בסמוך לו, מביטים בו בהשתאות, פיהם פקוד בהשתוממות, רגע ארוך עמדו זה לעומת אלה, פתאום לחש אחד מהם: "זה אתה שאולק'ה", אור בזהר הציף פתאום את זכרוננו ברווחה עצומה, הוא פקח עיניו והביט ממושכות בשלושה שעמדו לפניו: "אנטון, זוראייק, פדריך?" החזיר בשאלה. אלו ניגשו אליו במורא, ידיהם רוטטות בהתרגשות, ופניהם מעוותות במבוכה, הם התירו ממנו את החבלים העבותים שכפתו אותו אל העץ, ושאלו שחרר את ידי. "ה'ראבין' שלך", אמר אחד מהם, "אף פעם לא שכחנו אותך, היה זה לפני שלושים שנה, ילד אחד שר לפנינו את השיר הזה, והראבין אמר לנו שלעולם לא נפגע בו לדעה... כה מתוק היה השיר שאי אפשר היה שלא להזכר בו, בשאולק'ה הקטן".

רבינו הקדוש והטהור, אור שבעת הימים, מן הבעל-שם-טוב זיע"א ישב בקרב חסידיו, ואמר לפניו 'תורה' אשר נחקק עמוק עמוק בלבם.

"המן, נכד עמלק", אמר הבעל שם טוב, "כוחו על עם ישראל, הוא מחמת ה'אשר קר' של זקנו עמלק לרחק את ישראל מאביהם שבשמים. זהו העמלק החיצוני, אבל אצל כל אחד ואחד, חבוי

הילדים שלהם לא נותנים מנוחה עד שהעניבה תשב בדיוק במקום והשפם הסינטיטי יסורק למשעי. אבל רבי אריה רק ממתין, שיבוא כבר הילד שיהיה לו מלמד שצריך לתת לו משלוח מנות, או גגנת שצריך להכין לה עיצוב!

לפתע, הוא ניעור באחת מהרהורי הנוגים. 'פורים היום!' – נזף בעצמו קמעא, 'שושנת יעקב צהלה ושמחה! בכוחות לא לו הוא מתנער, ויורד אל הרחוב הצוחל. מתעלם מכל מה שמעורר בו את הכאב, ואין ריץ, ממוקד במטרה, אל עבר בית המדרש.

הוא פוסע פנימה בלאט, בית הכנסת כמעט ריק מאדם. הכל עסוקים במצוות היום, אצים ומתרוצצים. עוד מעט, בשיפולי היום, כשהחמה תתחיל לאסוף את קרניה, הכל יתכנסו לסעודת 'משתה ושמחה'. עכשיו – כולם עוד עסוקים בשאר מצוות היום, ויש לו את הזמן...

הוא ניגש אל ארון הקודש ונעמד בחזיתו. נוטל לידיו ספר תהלים, ובהשתפכות הנפש שאין לתאר הוא מתחיל לקרוא, כשדמעות רותחות זולגות במורד לחייו. 'אוי, א-לי א-לי למה עזבתני', החסרים ילדים בשמי מעל לתת לי גם כמה כאלה? כמה אפשר לצפות ולייחל? לא הגיעה עת הישועה, זמן להתרונן בשמחה?

שנים של כאב, של ציפיה, של שאיפות גדולות המתנפצות שוב ושוב – התנקזו לשעה ארוכה של אמירת פרקי תהלים נלהבת, בדמעות שליש ובבכי משתפך. כל סאת הכאב מצאה לה מקום וביטוי בין פרקי התהלים, שנאמרו בהתלהבות נרגשת, בפתחון לב יוצא דופן. שעה ארוכה עמד מול ארון הקודש והתחנן כבן לפני אביו שבשמים, ולא נחה דעתו...

הוא עובר מפרק לפרק, אומר בניחותא את ספר התהלים כולו, לא ממחר לאף מקום. הוא חש ששערי שמים פתוחים, וזה הזמן להיכנס בעדם, לדפוק על השולחן, להתעקש בכל הכח. עם כל פרק ופרק הלכה התרגשותו וגברה, תפילתו הפכה יותר ויותר נלהבת. וכשספר התהלים הסתיים – חש הקלה פושטת בלבו, תחושה שהיו לרצון אמרי פיו והגיון לבו, וישועתו קרובה לבוא.

מספר שעות חולפות, ובאותו היכל בית המדרש נערך השולחן הטהור לכבוד היום, בראשות הרה"ק בעל ה'באר יעקב' מנדבורנה זי"ע, שהשבוע חל יומא דהילולא שלו והוא ימליץ טוב בעדנו. רבי אריה שניצב שם יחד עם ההמונים, מקבל מהרבי ברכת 'לחיים' עם איחול וברכה כמו איתות מן שמיא: השנה זה יקרה... הוא שב לביתו בכוחות מחודשים, מרגיש שבפורים הזה עשה משהו שטרם עשה מעודו, שהשמחה לה הוא מצפה – קרובה מאי פעם! זהו קרה, כך בדיוק. פחות מעשרה חודשים חלפו, עד שרבי

את הסיפור כולו שמענו מגיבור המעשה, ידידי הרה"ג רבי אריה לייב אלבום שליט"א, ראש כולל 'אליבא דהלכתא' דחסידי נדבורנה, החושף כאן לראשונה את כח התפילה בימי הפורים כפי שחוזה בעצמו, את הישועה לה זכה בזכות דמעותיו ותפילתו ביום הפורים, כדי ללמד את כולנו

♦♦♦

ביום ראשון, הורה הרבי לבעל העגלה אלכסיי לרתום את הסוסים, וביקש מכמה מתלמידיו להצטרף לנסיעה. ידוע היה בין התלמידים שרבינו הגדול הבעש"ט היה לפעמים פוקד לפתע פתאום להבעל עגלה לצאת לדרך, מבלי שידעו התלמידים לאן פניו הקדושות מועדות, ומה מטרתו בנסיעה זו. וכמו כן היה בנסיעה זו. הבעש"ט יצא מביתו, כשידו הקדושה אוזחת בידו של שאולקה, בחוץ המתינו התלמידים, ללא אומר עלו אל המרכבה, והיא יצאה אל מחוץ לעיירה, מתקדמת במהירות אל מקום בלתי ידוע. הצדיק הקדוש - מגלה אורה של משיח, אור החסידות, ישב בפינתו ושקוע בהרהורי.

לאחר נסיעה של כשעה, הגיעו לעיירה לא מוכרת, הסוסים עזבו לאט את מרוצתם, ואלכסיי הבעל-עגלה הבין כי עליו להרפות מהמושכות, ולאחריו נעצרה העגלה. החבורה ירדה, והתלמידים פסעו אחרי הרבי שהתקרב לעבר בקתה אלמונית, שצרחות מחרישות בקעו ממנה, קולות משונות מלאות שכרות והוללות, וקולות נפץ מתמזגים בענן עשן סמיך, התלמידים נסוגו ברתיעה מה, אך הרבי המשיך לפסוע כשהוא אוזח בכף ידו הקטנה של שאולקה. הבעש"ט פתח את דלת בית המדווח ונכנס יחד עם שאולקה.

המחזה שנגלה לנגד עיניהם היה נורא, עשרות איכרים מדושני בשר התגלגלו על הרצפה, מתבוססים בקיאים, אחרים עדיין ישובו ליד השולחנות אווזים בידיהם בקבוקי י"ש ריקים למחצה, רק מעטים מהנוכחים הפנו מבטם לעבר הבאים והביטו בהם בהשתוממות. תמהונם של אלה גבר כשהבחינו בראב"ן עטור זקן שיבה מעורר כבוד שניגש אל דלפקו של המוזג, הלם בחזקה וצעק בקול תקיף: "שקט, הסו! ומנסה לגבור על הרעש העצום, השיכורים כולם נדהמו והפנו אליו את מבטם, ועמדו בעיניהם האדומות כמחוברים לקרקע. עוד רגע והבעל שם טוב החל

לדבר אליהם בשפתם.

"איכרים עמלים", קרא הבעש"ט בקול, "שמעו הקשיבו, יש אתי כאן ילד קטן, שיודע לשיר באופן נפלא, אף פעם לא שמעתם קול ערב כקולו של הילד הזה, הבאתי אותו לכאן כדי לשמח אתכם, דעו לכם שהוא יודע לשיר טוב מאוד".

דבריו של הרבי רעמו בשקט ששרר, והשיכורים הביטו בפלאות ברבי ובבני פמלייתו, אז גחן הרבי לעבר שאולקה ולחש באוזנו: שיר נא שאולקה שוב פעם את השיר הנפלא "שושנת יעקב", אל תפחד, לא יאונה לך כל רע.

הביט הילד בהצדיק בעיניים תמוהות לרווחה, כמתפלא על הבקשה לשיר את השיר המתוק והזך שמקומו יפה בבית מדרשו של הרבי בזמן הקדוש של סעודת פורים, ולא בבית הוללים זה. אולם מצוותו של הרבי חזקה עליו, והוא החל מזמר את השיר במתיקות, גם בפעם הזאת שר בלחש ובמתינות, ובהמשך הגביר לאטו את קולו, מגביר את הקצב, וממלא בצלילים ערבים את חלל בית המדווח. כשסיים שאולקה לשיר פרצו כולם במחיאות כפיהם,

בלבו 'עמלק' פנימי קר, ואפילו אם 'עמלק' זה אינו מצליח לקרר את היהודי, בכל זאת מצליח הוא לפעמים לקרר ולצנן ההתלהבות הנצרכת לאיש הישראלי, והעצה - לקיים המצוות בחמימות, בהתלהבות וברשפי אש, וזה בא ע"י עבודה בשמחה, לעבוד את השי"ת בשמחה ובטוב לבב. [ראה בספה"ק 'שומר אמונים' מאמר צהלי ורונני: "...פעולת עמלק הרשע לקרר את האדם מזו השמחה הגדולה והאמיתית... ואם מחזק עצמו בשמחה, אז אין לך מחיית עמלק גדולה מזו, כי כל אדם יש עמלק בלבו"].

בין תלמידי החבריא קדישא דמרן הבעש"ט הקדוש זיע"א, שישבו אז סביב השולחן הטהור, היה בין השאר גם תלמידו החביב רבי מאיר, ה"ה הרה"ק רבי מאיר מרגליות רבה של לבוב ואוסטראה זיע"א, ובנו הקטן שאול שישב על ברכיו, שהיה אז כבן חמש שנים בלבד, וכבר ניכרו בו כישרונות ברוכים, אך הכישרון הבולט שבו היה בלי ספק כישרון השירה והנגינה.

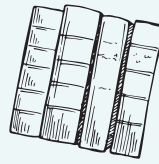
לפתע, בעיצומה של סעודת פורים, פנה הרבי אל שאולקה הקטן, וביקשו שישמח את הציבור בזמרתו, כיאה וכראוי לשמחת פורים. פניו של האב סמקו וידיו רטטו בהתרגשות, "שאולקה", לחש באוזן ילדו: "הרבי מבקש שתשיר משהו מיוחד לפורים", הילד הררה לרגע, הטה את ראשו לאחור, עצם את עיניו ופצח בניגון חדש לא מוכר של "שושנת יעקב", בתחילה היה הניגון בנחת יותר, ובאמצע החלה החדווה לבקוע, כובשת לבבות, ומשתפכת במתיקות בחלל בית המדרש, קולו הצלול והזך של הילד הלך וגבר ועלה ברגש, הנוכחים השתוממו מהניגון הנעים, ומניחים לשמחת הניגון להתגבר ולמלא את לבם. הרבי ישב על מקומו, עיניו עצומות בדבקות ופניו בוערות, כשסיים את שירתו הנפלאה, פקח שאולקה את עיניו, הבעש"ט ז"ע עדיין יושב על מקומו, אחוז שרעפים. כעבור רגע פקח את עיניו והביט בשאולקה במבט אוהב.

למחרת פורים, נכנס רבי מאיר אל הרבי ליטול הימנו ברכת פרידה, הרבי קיבל את פניהם בפנים זוהרות, לפתע נכנס הבעש"ט בדבקות, רגעים ארוכים הפליג במחשבותיו, ולפתע אמר: "שמא תשאיר אצלי את בנך הקטן לימים מספר?" התפלא רבי מאיר לפשר הבקשה, אך הרבי המשיך: "השאר אותו כאן, ואני אדאג שימשיך בלימודיו כרגיל, ולאחר השבת הקרובה אחזיר אותו אי"ה לביתך בלבוב". רגע קצר הביט רבי מאיר בילדו כמבקש לרדת לסוף דעתו, הלה הנהן בראשו בחיוב. אז אמר רבי מאיר בשמחה: ילדי יישאר אצלו, כרצונו של הרבי, עד לאחר שבת קודש.

באמת, שמח רבי מאיר מאד על דבר, האם דבר קטן הוא להשאיר את הילד עוד כמה ימים להישאר במחיצתו של הצדיק, לשאוב מקדושתו ומתורתו.

ימות השבוע עברו במהירות, הרבי למד עמו חומש, כאשר היתה באמנה אתו כשהיה מלמד דרדקי בטרם התגלה, שאולקה נשאר אצל הרבי גם בשבת, והיה מנגן גם ב'שולחן הטהור' שערך הבעש"ט הקדוש, ושירתו היתה לעונג רוחני עבור קהל החסידים.

ובצרחות מחרידות...

הרבי התעורר מדבקותו, נשא עיניו, והביט לכל עבר כמחפש מאן דהוא, בסקירה מהירה עבר על כל הנוכחים עד שמצא את אשר חיפש, הוא התקדם לעבר שלושה נערים צעירים שישבו בסמוך לשולחן ואחזו בידיהם קלפי משחק, השלושה נשאו את עיניהם אל הרבי, מביטים בו בכהות חושים כמבעד לערפל, הרבי אחז בידיהם ומשך אותם בזה אחר זה מכסאותיהם והעמידם במרכז החדר.

"שמעתם כיצד שאולקה מנגן יפה?" – צעק עליהם הבעל-שם-טוב בגערה מעושה, הי, הה, הי, ענו לעומתו בגיהוקים כשגופם מתנדנד מצד לצד. "מה שמך?" שאל הרבי את אחד הנערים, "א, אג, אנטון". "ואתה?" המשיך הבעש"ט לשאול את האחר, "זו, זוה, זוראייאק", גמגם השני. "ואני, פד, פד, פדריך", גיהק השלישי. הבעל שם טוב נענע בראשו, ואמר בתוקף: "שמעו שלשתכם", "הכירו את הילד הקטן ששר לפניכם, שמו שאולקה, אתם שומעים? שאולקה קוראים לו, ילד טוב והגון הוא ואת ניגוני תזכרו תמיד", הדגיש הרבי. "אל תעזו לשכוח אותו בשום אופן. הבנתם?". "כן", גרגרו השלושה בגיהוק, כשהם מנענעים בראשם בפחד סתום.

אחר כך לקח הצדיק את שאולקה ויצא עמו מהבית, כששלושת התלמידים פוסעים אחריהם תמהים ומחרישים. לשאול את הרבי לא העזו, חזקה על הרבי שידוע הוא את אשר לפניו, כוונה נסתרת וטמירה עומדת כאן, ימים יגידו. הרבי עלה על המרכבה ותפס את מקומו כבתחילה, גם התלמידים הצטרפו, והמרכבה יצאה בחזרה בדרכה למעוזבו.

שנים רבות חלפו מאז אותה נסיעה הנסתרת, שנשארה בלי פירושים...

שאולקה גדל והיה לתלמיד חכם גדול, וגם לאיש סוחר מצליח שנודע בעשרו ובעסקיו הגדולים, הפוסע עלי אדמת מדינות רבות לצורך פרנסתו. היה זה בחודש אדר, באחת מנסיעותיו הארוכות לרגל עסקיו, החל נותן דעתו על יום הפורים הקרב, "מן הראוי היה שביום זה אשהה בביתי ואשמח בקרב בני ביתי וילדיי", חשב, הזדרז אפוא לסגור כמה עסקאות דחופות ודחה את השאר לימים אחרים, מיהר וארז צרורותיו ופתח בנסיעה לעיר מגוריו לבוב.

ימים מספר ארכה לו הדרך, בלבו חש געגועים עזים למשפחתו, הדרך אצה לו, וברצותו לקצר את הדרך, הפנה את מרכבתו מדרך המלך אל דרך היער, המרכבה העמיקה לחדור פנימה, הסוסים עמלו לפלס את דרכם בינות לעצים, ושאול התרווח במושב ובנחת ושקע במעין תנומה.

♦ ♦ ♦

לפתע, התעורר בבעתה והסתכל סביב, מי צעק? היכן אני? הזדקף ממקומו בחרדה, הוא הסתכל סביבו וראה מולו שלושה רעולי פנים וסכינים נוצצות בידם, אחד מהם נהם לעברו:

רד מהעגלה מיד, ויד נופפה מולו בסכין מלוטשת, שאול הוטל באחת למציאות הנוראה, והבין שנלכד בידי ליסטים המשחרים לטרפם, אחד מהשלושה קרב אליו וסכיניו מונפת לעברו, ערך חיפוש קצר בבגדיו ובצרורותיו, והדף אותו בכח חזק, ושאל מצא עצמו מתבוסס בבוץ, השודד כפת באומנות את ידיו ורגליו אל גזע האילן הרחב.

רק עכשיו, כשהוא כפות וחסר ישע, החל שאול לעכל את אשר אירע, עיניו התרוצצו לכל עבר בבהלה, אך שום ישועה לא נראתה באופק, אחד השודדים ניגש אליו, ועיניו בורקות באכזריות, "התכוון למות" סינן בקצרה, "רגעים ספורים נותרו לך לחיות, הכן עצמך לקראת הבאות", סיים בגסות.

רועד ורותת, פניו חיוורות ועיניו בולטות מפחד, מצא שאול בנפשו את הכוח להתעשת, והחל נותן דעתו לווידי האחרון, אלה רגעי האחרונים – הררר במחשבתו, דמויותיהם של הוריו האהובים עברו בזכרונו בבהירות רבה, דמותה של אשתו וילדיו, הכל עבר לנגד עיניו. עיניו מלאו דמעות, והוא כבר נפרד במחשבתו מכל היקר והאהוב עליו. וכיצד יבצר ממנו המצוות הגדולות קריאת המגילה, מתנות לאביונים, משלוח מנות, משתה ושמחה, חשב בצער.

לפתע עלתה תמונה נוספת לנגד עיניו, בית מרוח כפרי כשהיה ילד קטן יושב על ברכי אביו, ואביו לוחש לו: "שאולקה, הרבי רוצה שתשיר. הוא רוצה לשמוע כיצד אתה מזמר את השיר 'שושנת יעקב'". לרגע פקח שאול את עיניו והתנתק מהרהורי, הוא חזר אל המציאות העגומה, בעצמו לא שם לב לדמעות הרותחות הללו ששטפו לפתע את פניו, הוא הביט בשודדים שישבו סביב המדורה סועדים ומשוחחים ביניהם בשקט מפחיד.

"ניחא", אמר לעצמו, "חפצתי להיות בבית, לשמוע את קריאת המגילה ולקיים בהידור את מצוות החג, אך לא כך חפץ הקב"ה, אשלים אפוא עם גזירתו יתברך, אך לפחות אצא ידי חובתי

בדבר מה מעין מצוות הפורים, ומה ביכולתי לעשות עכשיו כשאני

כפות אל העץ?

אשיר לפחות בפעם האחרונה את אותו ניגון של "שושנת יעקב" של הרבי. החל שאול לשיר בדבקות, ואף שניגן את המילים בלחש, הן נשמעו היטב בדממת היער, משום מה לא באה צעקת השתקה מצד השודדים, שאול עצם את עיניו בחזקה, הוא לא רצה שמראה הערלים הללו יוציא אותו מדבקותו קולו הרוטט החל עולה בדבקות, קולו בקע מגורו זך וזקוק יותר מתמיד, אותו גרון שעוד מעט וינחת עליו הגרון, ה"י, היה לא תהיה. ניגן בגורו כמו אז בימי ילדותו, וכמו אז ראשו היה מוטה לאחור, אך הפעם ידיו היו כפותות ועיניו עצומות בדבקות נוראה.

♦ ♦ ♦

שאול סיים את ניגונו ששרר באריכות, ואז פקח את עיניו הרטובות, ומבעד לדמעות הבחין בשלושת השודדים הללו, עמדו

**רק עכשיו, כשהוא
כפות וחסר ישע,
החל שאול לעכל
את אשר אירע,
עיניו התרוצצו לכל
עבר בבהלה, אך
שום ישועה לא
נראתה באופק,
אחד השודדים ניגש
אליו, ועיניו בורקות
באכזריות, "התכוון
למות" סינן בקצרה,
"רגעים ספורים
נותרו לך לחיות,
הכן עצמך לקראת
הבאות"**

היתה אורה ושמחה וששון ויקר... פסוקי המגילה השכיחו ממנו לרגע קט את מצוקותיו ומצב רוחו החל להשתפר. נסתיימה קריאת המגילה. יהודי העיר ניגשו לאחל לרבם "פורים שמח" ושמעון הצטרף אליהם.

כשהגיע תורו נעץ בו המגיד מבט חודר ושאל: "רבי יהודי, מדוע לא הבאת לי משלוח מנות?" התבלבל שמעון והשיב: "אינני מתגורר בעיר קוזניץ... באתי רק כדי לשמוע את קריאת המגילה". אך המגיד לא התייחס לדבריו והמשיך: "הלוא פורים היום. בוא נא לביתי ואמור 'לחיים'".

בביתו של המגיד הציעו לפניו מאכלים ומיני מגדנות וכן יין בשפע. הטיב שמעון את לבו ביין וקינה במיני מאפה, וכשסיים איחל לנוכחים "פורים שמח" ויצא את הבית כשדבריו של המגיד הקדוש מהדהדים באוזניו:

"מדוע לא הבאת לי משלוח מנות?" מכיוון שהיה מבוסס מעט, הרהיב עוז בנפשו ופנה לחנות המשקאות החריפים. "פורים שמח"! הכריז בקול בוטח. "הבה נא לי בקבוק יין משובח ואשלם, בעזרת ה', לאחר חג הפורים. ואם לא אשלם מה בכך? הלוא פורים היום!" נענה בעל החנות לדבריו והעניק לו בקבוק יין משובח שבמשובחים. כה עשה שמעון גם בדוכן התפוחים, וכשבידיו בקבוק יין ומעט תפוחים עשה את דרכו שוב לבית המגיד.

כשראה אותו המגיד חיך ואמר: "אאחל לך שתזכה להביא לי בכל שנה משלוח מנות".

רק יצא שמעון מבית המגיד ומחשבה עלתה במוחו: מדוע לא אביא מעט מזון לביתי, לשמח אותם בשמחת הפורים? אומר ועושה: שוב ניגש שמעון לחנויות, ובפיו הבקשה "תנו נא לי בהקפה ואם לא, מה בכך? הלוא פורים היום!" ושוב האיר לו המזל ולא חלף זמן רב ושמעון החל לפסוע לביתו כשידיו מלאות כל טוב.

"פורים שמח"! הכריז בקול מאושש ופרס את 'אוצרו' על השולחן. הילדים שלא ראו זמן רב מעדנים כאלו פצחו בקריאות שמחה. האשת חיל מיהרה לפרוס מפה לבנה ומטולאת על השולחן, וכולם התיישבו לסעודה חגיגית להודות לבורא העולם על חסדיו.

"פתחו לי, פתחו לי!" נשמע קול צרוד מפתח הבית. "בוודאי איזה ערל שיכור חפץ להיכנס לביתינו" חשב שמעון לעצמו וסירב לפתוח את הדלת, עד שאשתו נענתה ואמרה: "דומני שזהו גריגורי הבא לכאן לעיתים קרובות למכור את מרכולתו; אלך ואפתח לו".

הדלת נפתחה ונכנס גריגורי כשהוא פצוע חב דם. שמעון ואשתו מיהרו להגיש לו תחבושות לחבוש את פצעיו, וכן כוסית יין שרף למען ישיב את נפשו. כששבה רוחו אליו, סיפר להם גריגורי על בתו וחתנו שהשליכו אותו מביתם לאחר שנקעה נפשם מהרגלי השתיה שלו. "אוצר גדול טמנתי ביער, וביקשתי להעניק להם אותו בטרם אמות" אמר גריגורי. "אך לא אעשה זאת! אתם, שבאתם לעזרתי בשעת צרה, תזכו באוצר הגדול". חלפו ימים אחדים והאיכר מת מפצעיו.

הלך שמעון אל היער כפי אשר הורה לו האיכר, שם מצא אוצר גדוש במטבעות זהב. ושמעון העני המרוד הפך לעשיר גדול ומפורסם.

מדי שנה היה מגיע שמעון אל המגיד הקדוש מקוזניץ, ומעניק לו משלוח מנות ביד רחבה ובלבב שמח.

(תהלתו בקהל חסידים)

בסמוך לו, מביטים בו בהשתאות, פיהם פעור בהשתוממות, רגע ארוך עמדו זה לעומת אלה, פתאום לחש אחד מהם: "זה אתה שאולק'ה", אור בהיר הציף פתאום את זכרונם ברווחה עצומה, הוא פקח עיניו והביט ממושכות בשלושה שעמדו לפניו: "אנטון, זוראייק, פדריך?" החזיר בשאלה. אלו ניגשו אליו במורא, ידיהם רוטטות בהתרגשות, ופניהם מעוותות במבוכה, הם התירו ממנו את החבלים העבותים שכפתו אותו אל העץ, ושאלו שחרר את ידיו. "הראבין שלך", אמר אחד מהם, "אף פעם לא שכחנו אותך, היה זה לפני שלושים שנה, ילד אחד שר לפנינו את השיר הזה, והראבין אמר לנו שלעולם לא נפגע בו לרעה... כה מתוק היה השיר שאי אפשר היה שלא להיזכר בך, בשאולק'ה הקטן".

באותה השנה, חגג ר' שאול את חג הפורים, בהתרגשות בלתי מצויה, ומיד בתום קריאת המגילה התרגש לנגן שוב: "שושנת יעקב צהלה ושמחה בראותם יחד תכלת מרדכי. תשועתם היית לנצח ותקותם בכל דור ודור".

(גליון קנין תורה)

פורים שמח! הכריז בקול מאושש ופרס את 'אוצרו' על השולחן. הילדים שלא ראו זמן רב מעדנים כאלו פצחו בקריאות שמחה. האשת חיל מיהרה לפרוס מפה לבנה ומטולאת על השולחן, וכולם התיישבו לסעודה חגיגית להודות לבורא העולם על חסדיו.
"פתחו לי, פתחו לי!" נשמע קול צרוד מפתח הבית.
"בוודאי איזה ערל שיכור חפץ להיכנס לביתינו" חשב שמעון לעצמו וסירב לפתוח את הדלת, עד שאשתו נענתה ואמרה: "דומני שזהו גריגורי הבא לכאן לעיתים קרובות למכור את מרכולתו; אלך ואפתח לו".

בכפר קטן ליד העיר קוזניץ התגורר לו עני מרוד בשם שמעון. כסף לא היה לו לשמעון, אך היתה לו משפחה מרובת ילדים אותה הצליח לפרנס בקושי. לפרנסתו שלח שמעון את ידו במלאכות שונות, אך המזל לא האיר לו פנים.

קוזניץ הסמוכה היתה עיר ואם בישראל, ולקראת החגים היה פוסע שמעון רגלית שהרי ממון לשכירת סוס ועגלה לא היה ברשותו אל העיר הסמוכה כדי לקיים את מצוות החג, כמנהג היהודים מדורי דורות. כך עשה גם כשהתקרב חג הפורים.

לבש את בגדיו הבלויים, צחצה במעט מים את נעליו הקרועות, ויצא אל בית הכנסת אשר בקוזניץ כשליבו עגום עליו.

מראה הילדים המחופשים והוריהם הלבושים במיטב המחלצות לא הטיב עמו. "ראו נא ראו" חשב לעצמו בעגמומיות. כל אלו שמחים וששים בשמחת החג, ואילו משפחתי יושבת ונמקה ברעב. בית הכנסת היה מואר באור יקרות. כל המתפללים המתינו בדריכות לרבי ישראל, הלוא הוא המגיד הקדוש מקוזניץ, שיעלה על בימת הקריאה ויחל בקריאת המגילה. כשעלה רבי ישראל אל הבימה השתררה דממה מוחלטת, וכולם האזינו בשקיקה לקולו הערב של הרב.

"ומרדכי יצא לפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור... ליהודים

פנינים על הפרשה:

תענית שאדם מתענה חסובה כ'קרבן'

דבר אל בני ישראל לאמר המקריב את זבח שלמיו לה', יביא את קרבנו לה' מזבח שלמיו. ידיו תביאנה את אשיו ה' וגו' (ויקרא ז כט-ל). אפשר לרמוז, דהתענית שאדם מתענה היא במקום קרבן, דכמו שבקרבן אדם מקריב חלב ודם, גם בתענית מתמעט חלבו ודמו של אדם ונחשב לו במקום קרבן (ברכות יז.). והנה, ביום התענית צריך לתן הצדקה (ברכות ו: בסנהדרין לה.) כדי שיהיה קרבנו שלם, דומיא דהחזה שהיה נוטל הכהן, לפי שהחלב והדם בקרבן היה לגבה והחזה לפה, אם כן גם בתענית שהוא דומיא דקרבן צריך שיהיה כן, חלבו ודמו של אדם המתמעט ביום התענית הוא במקום חלב ודם, והצדקה שיתן היא במקום החזה שהיה נוטל הכהן:

וזהו כונת הפסוק: המקריב את זבח שלמיו לה', את ראשי תבות אף תענית, ורוצה לומר דתענית דומיא דקרבן, דכמו שהקרבן מכפר כן התענית מכפרת, והכי קאמר, אף תענית יחשב לו כאלו יביא את קרבנו לה'. באמת שני דברים צריך כמו הקרבן, דכמו שבקרבן מקריב חלב ודם לגבה והחזה לפה, כן גבי התענית חלבו ודמו שנתמעט הוא כנגד החלב והדם, וכנגד החזה שנתן לפה צריך לתן צדקה. וזאת הצדקה היא המעוררת עליו זכות למעלה (מדרש תהלים ה ז). וזהו שנאמר ידיו תביאנה את אשיו ה', דהינו צריך לעשות דגמול שני קרבנות החלב והחזה, גם כן צריך כאן התענית והצדקה, וזהו את החלב על החזה, דהינו חלבו שנתמעט ביום התענית צריך לתן עמו הצדקה, והחזה הוא רומז לצדקה, וזהו גימטריא 'זוז', רומז לזוים שנותן לצדקה. ותדע שהצדקה זו היא המעוררת עליו זכות למעלה, וזהו שנאמר את החזה שהם הזוים שנותן לצדקה, זהו שגורם להניף ולעורר זכותו תנופה לפני ה', ונרצה לו לכפר עליו:

(פיתוחי חותם פרשת צו)

דבקות תמידית בלי שום הפסק

פנה אלי וחנני, כי יחיד ועני אני (תהלים כה טז). בא כאן להזכיר המדות המעלות שבהם ראוי שלא ישוב ריקם. ואחת מהם, שהאיש הירא את ה' יראת ה'רוממות' ישים בין עיניו תמיד יתד תקועה בל תמוט שהוא עומד לפני ה' תמיד, אין לו בשום רגע הפרדה ממנו. וכמאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים טז ח) 'שוייתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט'. דקדק לומר 'תמיד', לומר ששום רגע לא יש לו שום הפסקה מלחשב שהוא לפניו יתברך, רק תמיד (ש) הוא חושב שהוא לפניו יתברך, דזהו עקר היראה הפנימית, דכשחושב שהוא לפניו יתברך בודאי שיבוש ויכלם מלחטא לפניו. ולהכי אמר 'כי מימיני בל אמוט', כלומר, כיון דשוייתי ה' לנגדי תמיד, פשוט הוא 'כי מימיני בל אמוט':

במעלה זו השתבחו עמודי העולם

ובזה נשתבחו עמודי העולם. בחנוך נאמר (בראשית ה כד) 'ויתהלך חנוך את האלהים, להורות דכל ימיו היה דעתו

עצות וסגולות:

מלחמת היצר (א')

היצר מפתה להתבטל מתורה, לצורך פרנסה

עכשו בא לומר על ענין יצר הרע וגונדא דחמה דילה, שמרבים עצות מרחוק על האדם שהוא אינו רוצה להתבטל מדברי תורה, והם מראים לו פנים של הטר, ואומרים לו, אם באת שלא להתבטל מדברי תורה, במה אתה מפרנס עצמך ובניך ובנותיך, וכי אין אתה יודע שכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עון (אבות פ"ב מ"ב). באמת, התורה עשה לה קבע כל יום דבר מועט, כדי שלא תצטרך לבריות.

(אלף בינה, אות ח"ת ה)

אם ישמע לו, בסוף לא יעסוק בתורה כלל

והנה, אם בא אדם לשמע לדברי היצר הרע, סופו שלא לעסוק בדברי תורה כלל. דאמרו בגמרא (ברכות לה:), הראשונים שעשו תורתן קבע ומלאכתן עראי, זה וזה נתקיימה בידם, והאחרונים שעשו תורתן עראי ומלאכתן קבע, זה וזה לא נתקיימה בידם. וכך דרכו של יצר הרע, מדיח את האדם מדחי אל דחי, עד שלא ישאר בידו מאומה.

(אלף בינה שם)

אם לא מצליח בדבר גדול - בא בדבר קטן

בא לומר, דיצר הרע וגונדא דילה מלאים נכלים וערמומיות, ובכל מיני ערמות באים על האדם, אם מצאו יד לפתותו בדבר גדול רודפים אחריו להפילו ברשתם, ואם לא מצאו יד בדבר גדול רודפים אחריו בדבר קטן. ובכל דבר של קדשה שרוצה אדם לעשות, שם נדבקים בו הסטרא אחרא ושם מריקים כחם, כדי לבטלו מדבר קדשה הוא, או לפחות שלא לעשותה כהגו. והירא את ה' וחרד מדבריו, יודע כל ערמומיות יצר הרע וגונדא דילה, ומתחכם יותר ויותר כדי לבטל תחבולותיהם, ולא תעשינה ידיהם תושיה. ובכת היראה והקדשה שמרבה האדם ואזור חיל ומתגבר כארי, בזה מבהיל יצר הרע וגונדא דילה, ומטמטם דעתם ומטרפם, ולא נשאר בהם כח לרדף אחריו.

(אלף בינה, אות ט"ת ו)

היצר אינו מרחם על האדם

דפתוי דיצר הרע וגונדא דילה אין לו שעור, דבכל דבר שיש יכלת בידם להפיל את האדם ברשתם הם עושים אותו, ואין להם שום חמלה על האדם לומר אם החטיאו אותו בשלשה דברים או בארבעה, אלא הם מלאכים אכזרים גונדא דחמה, אם מצאו אחיזה באדם אפלו לכפר בעקר, רודפים אחריו עד שייכפר בעקר חס ושלום. ואם לא מצאו אחיזה באדם לכפר בעקר ומצאו בו אחיזה לכפר בתורה ובמצות, רודפים אחריו עד שייכפר בתורה ובמצות חס ושלום. ואם לא מצאו בו אחיזה לכפר בתורה ובמצות ומצאו בו אחיזה לכפר בתורה שבעל פה, רודפים אחריו עד שייכפר בתורה שבעל פה חס ושלום. ואם לא מצאו בו אחיזה לכפר בתורה שבעל פה ומצאו בו אחיזה לכפר בסודות התורה, רודפים אחריו עד שייכפר בסודות התורה חס ושלום, וכן על זה הדרך.

(אלף בינה, אות כ"ף ה)

יוסיף יראה תמיד שמא לא תיקן כראוי

ועל זה אמר שלמה המלך עליו השלום (משלי כח יד) 'אשרי אדם מפחד תמיד', דהינו, שאומר תמיד שעדין לא השלים חקו ועדין לא תקן מה שפגם, כי זה בודאי בכל יום מוסיף יראה על היום שעבר ויעשה תקון כראוי. אבל 'ומקשה לבו' (שם), דהינו, כשעושה תשובה כל דהו ואומר די בזה ואינו מוסיף לסגל מעשים טובים, זה 'פול ברעה' (שם), דהעקר הוא שיחשוב אדם עצמו שעדין לא השלים חקו:

יבקש שיחזק אותו כיון שאינו עומד אלא לפני הקדוש ברוך הוא

וזהו שאמר פנה אלי וחנני, דהינו, מהראוי שתפן אלי ותחן עלי מטעם כי יחיד ועני אני, שגלוי לפניך שאין אני חושש לשום דבר זולתך, לא אדם ולא חפץ, רק הנני עומד לפניך לשדך, וזהו כי יחיד, דהינו, אני יחיד ומפרש מבני אדם ומחברתם ומהבלי עולם ואיני נותן לבי כי אם לשדך. וגם כן עני אני חושב עצמי מן המצות ומעשים טובים, שאמר שמא עדין לא מלאתי מה שפגמתי, לכן ראוי שתפן אלי ברחמים ותחנני:

(אלף בינה, מזמור כה בתהלים)

להיות דבוק תמיד בכל עת בהשי"ת

אך אלקים יפדה נפשי מיד שאול כי יקחני סלה (תהלים מט טז). בא דוד המלך עליו השלום לבקש על עצמו ולהורות גם לבני אדם הדרך שבה נצולים משאול, והיא כמו שכתב במקום אחר ושנה, כי לא שיר שינצל האדם מדין גיהנם ויזכה לנן עדין, זולת בהתדבקותו בה' יתברך תמיד, ולא יפנה מחשבתו ממנו בכל עת, וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים טז ח) 'שוייתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט'. כי אם לא יעשה כן האדם, בהכרח שישגה ויחטא, וכשיעשה כן ולא יפריד מחשבתו מהבורא יתברך שמו כלל, אפלו הכי לא יתלה הגדלה בעצמו ויאמר כמה גבור וחסיד אני, רק יתלה הכל בחסדו יתברך שמו שעזרו עליו, כמו שכתוב (שם לו לג) 'ה' לא יעזבנו ביד' (סוכה נב:). וזה שאמר אך אלקים יפדה נפשי מיד שאול, ותני והדר מפרש, תדע במה יפדנו משאול, כשיעשה לו זאת, והוא כי יקחני סלה, דהינו יקחני לחלקו, ולא תהיה מחשבתו ועסקי כי אם עמו, על דרך 'שוייתי ה' לנגדי תמיד'. ואף על גב דהדבר הזה דהתדבקות תלוי בידי אדם, מאחר דהעזר תלוי בידו יתברך, תלה הדבר בו ואמר כי יקחני סלה: (דורש טוב, דרוש ו' לנפטרים)

דביקות בה' – מידה כנגד מידה

דבקות בעדותיך ה' אל תבישני (תהלים קיט לא). זה מדבר על המעלה שזוכה בדבקות בו יתברך, ואומר לפניו יתברך עשה לי מדה כנגד מדה, כשם שאני דבקותי בעדותיך ואיני מתפרש מהם, גם אתה עשה לי התדבקות בך, וזהו ה' אל תבישני, דהינו מלהתדבק בך, וזו היא מעלה שביעית:

(מחשוף הלבן פרשת צו)

ולבו שהוא הולך לפני ה' דוקא ולא היה חושב חברת בני אדם או אהבתם לכלום, שחושב בדעתו שאין שום אדם בעולם רק הוא לבדו עבד משמש לקונו, ואין לו שום אדם או שום דבר שמטריד אותו מלשמש לפני קונו, להכי קרי עליו 'ויתהלך חנוך את האלהים', דתמיד לא היה חושב כי אם לפני האלהים הוא הולך ומשרת. וכן נמי כתיב בנח (שם ו ט) 'את האלהים התהלך נח'. וכן נמי הקדוש ברוך הוא אמר לאברהם אבינו עליו השלום (שם יז א) 'התהלך לפני והיה תמים'. וכן נמי אמר אברהם אבינו עליו השלום (שם כד מ) 'ה' אשר התהלכתי לפניו'. וכן נמי אמר יעקב אבינו עליו השלום (שם מח טו) 'האלהים אשר התהלכתי אבתי לפניו'. והינו דאמר אלישע עליו השלום (מלכים ב' ה טז) 'חי ה' אשר עמדת לפניו, דהינו, תמיד אני עושה עצמי עומד לפניו לשדך ולברך בשמו. ועל זה נמי אמר דוד המלך עליו השלום (תהלים קיט א) 'אשרי תמימי דרך ההלכים בתורת ה', וקאמר נמי (שם קכח א) 'אשרי כל ירא ה' ההלך בדרך', דהכונה היא דקאמר תדע למי אני קורא 'אשרי כל ירא ה'', למי ש'הלך בדרך', שעושה עצמו תמיד שהוא הולך לפני ה', על פיו יצא ועל פיו יבוא ואין לו שום דבר שיעשה חוץ מרשותו, לזה אני קורא 'אשרי כל ירא ה'':

ההולך לפני ה' לא יבוא לידי חטא

וזהו נמי שאמרה תורתנו הקדושה (דברים יג ה) 'אחרי ה' אלהיכם תלכו ואתו תיראו ובו תדבקון', באה התורה להזהירנו שעקר הידאה הוא שעושה האדם עצמו שהוא עומד לפני ה' ממש. וכך הוא האמת, רק שיער הרע מטמטם לבות בני אדם ומחשיך עיניהם מלהסתכל במשפלות. וכמאמר הנביא עליו השלום (ישעיה נט ב) 'כי אם עונותיכם היו מבדלים בינכם לבין אלהיכם', כלומר, האמת הוא שתמיד אתם יושבים לפני אלהיכם, רק מחמת עונותיכם טח מלהשכיל לבכם ואתם אומרים שאין אתם יושבים לפניו, שאם אתם יודעים באמונה שאתם יושבים לפניו, לא שיר שתהיו מכעיסים לפניו בחטאים. וזהו שאמר 'אחרי ה' אלהיכם', דהינו, אם תאמינו ותעשו עצמכם שאחרי ה' אלהיכם אתם הולכים ואין לכם שום פרישות ממנו, אז פשוט הדבר ש'אתו תיראו ותעבדו ובו תדבקון'. ואם לאו, אין היראה יראה ולא העבודה עבודה. וכן נמי כתוב (דברים ו-ז) 'והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום וכו', ודברת בם בשבתך בביתך ובילכתך בדרך ובשכבך ובקומך'. כל זה כדי שיתקע בלבו השגחתו יתברך שבאמת תמיד האדם עומד כי אם לפניו יתברך, והמהלך בדרך זו אין חטא בא על ידו:

ביראה פנימית מוסיף חיזוק תמידי בתומ"צ

ועוד, כל שילמד אדם ויתפלל ויקים המצות, לא יחזיק טובה לעצמו. כמו שאמר ר' יוחנן בן זכאי עליו השלום (אבות ב ח): אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך, פי לך נוצרת. ועוד, אם חטא האדם, מאן מודע לה דנתפפר עונו והמעשים טובים נשארו רוח בידו, כי שמא כל מה שעשה במצות אולי יספיקו למלאת חסרונו שפגם בחטאו ויצא שכרו בהפסדו, או שמא עדין לא השלים חסרונו שפגם. לכן כל ירא ה' יפחד תמיד ויאמר כי שמא עדין לא תקן מה שפגם, ובכל יום טהור ידים יוסיף אמן על אתמול שעבר, ויאמר שמא כל מה שטרחתי מקדם אינו מרצה, ויוסיף להתחזק חזק אחר חזק, ופחד ורעדה ילבש שמא לא תקן, וככה יעשה כל הימים, אולי תהיה לו תרופה ושב ורפא לו:

מסכת יבמות דף יג-ט

זו בזו פלטרין קיימים פשוט ספינות אין פלטרין קיימים כך ישראל כשעושים רצונו של מקום בונה עליותיו בשמים וכשאינו עושים רצונו כביכול אגודות על ארץ יסדה. ומבואר שעצם עשיית אגודות אגודות יש בה חסרון מחמת הפירוד, ולא כיון שעל ידי זה נעשית התורה כב' תורות.

והחכם השואל כתב אף בדעת הרמב"ם שאין איסור לא תתגודדו אלא במקום שנעשו אגודות אגודות מחמת מחלוקת שהיתה בפירוש ההלכה, אבל אין איסור להיעשות אגודות אגודות כשלא באו לידי כך מחמת מחלוקת אלא מטעמים אחרים, והוכיח כן ממה שתלה הרמב"ם דין זה במה שעושים מחלוקת, ואם האיסור הוא בעשיית אגודות היה לרמב"ם לומר שזהו האיסור, והרי יתכן שיעשו אגודות ולא יבואו על ידי כך לידי מחלוקת. אך באהלי תם כתב שזה אינו, שדיבר הכתוב בהווה ומזהיר על האגודות מפני שעל הרוב הם מביאות לידי מחלוקת, ונמצא שהאגודות אסורות בכל מקום כיון שדרכם להביא לידי מחלוקת. ועיי"ש שהאר"י עוד.

ובקרבן אורה ביאר שזה שורש מחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש בסוגייתנו, שרבי יוחנן סובר שטעם איסור לא תתגודדו הוא מפני המחלוקת ולכן בשני מקומות שאין חשש מחלוקת בדבר מותר לנהוג בשני אופנים וכמו במגילה שנקראת בימים אחרים בכל מקום, אבל ריש לקיש סובר שטעם האיסור הוא כיון שנראה כב' תורות, וחשש זה שייך גם בב' מקומות ולכן הקשה בגמ' ממגילה.

ובשו"ת משיב דבר (סי' יז) הוכיח מסוגייתנו שטעם האיסור הוא כיון שנראה כב' תורות, שאם הטעם משום מחלוקת, והלא אם כן מה הקשה ריש לקיש ממגילה, והלא שם לא שייך מחלוקת כיון שכך תקנו חז"ל שבכרכים יקראו את המגילה בט"ו ובעיירות ב"ד ומה שייך מחלוקת בזה, אבל שייך להקשות איך תיקנו חז"ל שינהגו בכל מקום באופן אחד בצורה שנראית כב' תורות. ועיי" מה שנתבאר בזה באליבא דהילכתא לענין לא תתגודדו במנהג.

את הגזירה ואמרו להם שמחויבים הם לקבלה משום לא תתגודדו. והנידון הוא אם שייך איסור לא תתגודדו גם בתקנות בדבר הרשות או רק בדבר מצוה, שלדעת הראשונים שכתבו שטעם האיסור הוא כדי שלא תהיה התורה כשתי תורות, אין איסור זה שייך אלא במחלוקת בדבר הלכה שיש נוהגים כך ואומרים שכך צריך לעשות על פי התורה ויש נוהגים כך ואומרים שכך צריך לעשות על פי התורה, ונעשית התורה כשתי תורות, אבל בתקנות שבדבר הרשות שאין טוענים שכך צריך לעשות מדינא על פי התורה, אין לחשוש ללא תתגודדו. אבל לדעת הרמב"ם שהטעם הוא מפני המחלוקת אם כן גם בדבר הרשות שייך טעם זה שלא תתגודדו, שסוף סוף באים הם לידי מחלוקת כשכל אחד נוהג כמנהגו. ופסק באהלי תם כדעת הרמב"ם שהטעם הוא מפני המחלוקת ואפילו בדבר הרשות אסור, והוכיח כן מהספרי (דברים פסוקא שמו) שכתב עה"פ יחד שבטי ישראל, כשהם עשויים אגודה אחת ולא כשהם עשויים אגודות אגודות, וכן הוא אומר (עמוס טו) הבונה בשמים מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה. רבי שמעון בן יוחי אומר משל לאחד שהביא שתי ספינות וקשרם בהוגנים ובעשתות והעמידן בלב הים ובנה עליהם פלטרין כל זמן שהספינות קשורות

טעם איסור לא תתגודדו ודינו בדבר הרשות

בגמ': אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן איקרי כאן לא תתגודדו לא תעשו אגודות אגודות (יבמות יג, ב).

בסוגייתנו למדו מהפסוק (דברים יד א) לא תתגודדו, שאין לעשות אגודות אגודות בדיני התורה. ורש"י (ד"ה לא תעשו) פירש שאיסור לא תתגודדו הוא כיון שנראה כנוהגין ב' תורות, וכן כתבו הר"טב"א והרא"ש והמאירי. ובספר הפרדס (סי' רד) כתב רש"י שהפורש מדרכי הציבור ואינו מתענה בתענית אסתר יש בו משום לא תתגודדו ומבואר שאיסור זה הוא גם בצניעא, אך הרמב"ם (עבודה זרה פ"ב ה"ד) כתב שאזהרה זו היא שלא יהיו שני בתי דינים בעיר אחת, זה נוהג כמנהג זה וזה נוהג כמנהג אחר שדבר זה גורם למחלוקות גדולות שנאמר לא תתגודדו וכו' ומבואר שסובר שטעם האיסור הוא מפני המחלוקת. ובשו"ת אהלי תם (בתוך תמת ישרים סי' קע) דן בדבר מעשה שהיה בעיר בארטה שממוני הקהלות היושבות בעיר זו תקנו בגזירת נח"ש שהארוס לא יבא בבית הארוסה כלל ולא יהיה בחדר הארוסה, וממונה קהילת פוליה לא הסכים לגזירה זו, ושאר הקהילות רצו להריחם לקבל

אם יכול ליתן לחבירו דבר איסור כשסובר שמוותר

בגמ': ומאי קמ"ל דאהבה וריעות נהגו זה בזה (יבמות יד, ב).

מבואר בגמרא שבית הלל לא נמנעו לישא נשים מבית שמאי כיון שאם היה אחד מבית הלל נתקל בצרת ערה ומבקש לשאתה, היו בית שמאי מודיעים לו והיה פורש ממנה.

הריטב"א ביאר שמה שהיו נושאים נשים מבית שמאי, לא שהיו אומרים להם בפירוש שאשה זו מותרת להם דבכהאי גוונא ודאי שמוותר להם כיון שמן הדין אסור לבית שמאי ליתן לבית הלל נשים האסורות להם כיון שיש בזה משום לפני עור, רק החידוש הוא שהיו בית הלל נושאים נשים מבית שמאי מעצמם, והיו סומכים על כך שאם הם אסורות יודיעו להם זאת בית שמאי ואף שמן הדין אינם חייבים להודיעם. ומבואר בדברי הריטב"א דדין לאפרושי מאיסורא הוא רק כשהדבר אסור באמת, וכיון שהרואה חושב שדבר זה מותר אפילו שיש כאן אחד שעל פי שיטתו הוא נכשל באיסור מ"מ אין כאן דין לאפרושי מאיסורא, אבל איסור לפני עור שייך בזה אם יתן לו דבר האסור על פי שיטתו, שהרי יש כאן נתינת עצה שאינה הוגנת כיון שאינו רוצה לעבור על מה שלפי דעתו אסור הוא.

אך הפרי חדש (או"ח סי' תצו כללי איסור אות כג) נקט שמעיקר הדין מותר להאכיל את חבירו דבר שאסור לפי דעתו כיון שהמאכיל עצמו סובר שהוא מותר ואין בזה משום לפני עור לא תתן מכשול, והוכיח כן הפרי חדש מסוגייתנו שהרי בגמרא לעיל (ע"א) הקשו איך לא נמנעו בית שמאי ובית הלל לישא נשים זה מזה, ותיירצו שאם היה מקרה של צרת ערה היו בית שמאי מודיעים לבית הלל, ומבואר שהמקשן סבר שהיו צריכים להמנע מלישא נשים זה מזה מאחר שלא היו חייבים לומר להם את האמת כיון שבית שמאי סבורים שאין בזה איסור, אך התרצן חידש שהיו סומכים על זה שיוודיעו להם כיון שאהבה וריעות נהגו זה בזה.

והרמ"א (יו"ד סי' קיט ס"ז) הביא דברי ההגהות מרדכי בסוגייתנו (סי' צו) שמי

שנוהג באיזה דבר איסור כיון שחושב שזהו הדין, מותר לו לאכול בצוותא עם אחרים שאין נוהגים איסור בדבר זה, ואינו צריך לחשוש שמא יאכילוהו מדבר האסור לו ואף שהם נוהגים בזה להיתר, שודאי לא יאכילוהו דבר האסור לו לפי דעתו. וטעם הדבר הוא, כיון שיש איסור לפני עיור לא תתן מכשול כשמכשיל אדם בדבר האסור לפי דעתו, גם כשדעתו של המכשיל היא שאין איסור בדבר (ש"ך שם ס"ק כ). וכן דעת הרא"ה (הובא בשו"ת מהרל"ח סי' קכא שהאריך בזה), ודלא כפרי חדש.

עירוב מקוואות כשפופרת הנוד

בגמ': מעשה בשוקת יהוא שהיתה בירושלים והיתה נקובה למקוה וכל טהרות שהיו בירושלים נעשים על גבה ושלחו בית שמאי והרחיבוהו שבית שמאי אומרים עד שתיפחת ברובה (יבמות טו, א).

מעשה בשוקת יהוא שהיתה בירושלים והיתה נקובה למקוה וכל טהרות שהיו בירושלים נעשים על גבה, ואף שלא היה בה ארבעים סאה כיון שהיו המים מתערבים במי מקור כשור, שבצדה היה נקב ששיעורו כשפופרת הנוד. ושלחו בית שמאי והרחיבוהו לפי שהיו סוברים שצריך לפחות את רוב המקוה כדי לערב המקוואות יפה, כך פירש רש"י.

ואמנם יש עוד אופן שצריכים נקב, אם יש לשוקת שם כלי וקיימא לן שאין מטבילים בכלים ואפילו כלים גדולים שמחזיקים ארבעים סאה, וכדי לבטל מהשוקת שם כלי ויהיה ראוי להטביל בו צריכים לעשות נקב.

והר"ש (מקוואות פ"ו מ"ז) כתב שמעשה זה של שוקת יהוא שהרחיבו את הנקב הוא לענין דין עירוב מקוואות, שאם היה כדי לבטל שם כלי מהשוקת לא היה לגמרא לדמות דין זה לדין עירוב מקוואות שדי לו בכשפופרת הנוד, שהרי אפשר שלענין ביטול שם כלי צריכים יותר משפופרת הנוד. אך במאירי שם מבואר שהכל כדן אחד הוא ושיעור ביטול שאיבה ע"י הפקעת שם כלי ודין עירוב מקוואות הוא שיעור אחד.

והרמב"ם (מקוואות פ"ח ה"א) פסק ששיעור נקב הוא בכשפופרת הנאד לענין עירוב מקוואות, ובפ"ו (ה"ג) כתב ששיעור זה הוא גם לענין ביטול שם כלי. וכתב בכסף משנה שלפי זה צריך לומר בסוגייתנו ששתי שוקת יהוא היו בירושלים, אחת שהיו מטבילין בתוכה ולא היו בה ארבעים סאה מים אלא על ידי עירובה עם מקוה כשור שבצידה על ידי נקב שביניהם וכשפירוש רש"י, ועוד שוקת יהוא אחרת היתה בירושלים שהיו המים נמשכים בה ויורדים למקוה ועשו בה נקב לבטלה מתורת כלי שלא יהיו המים שבתוכה מים שאובים, ושתי השיעורים בנקב שוים שהם צריכים להיות כשפופרת הנוד.

אך בשו"ת חתם סופר (יו"ד סי' רטו) הקשה על פירוש רש"י לאיזה צורך היה עירוב מקוה שבצידה שכיון שירדו מים מן ההר הרי הם מעיין, וכתב שכיון שהשוקת היתה כלי ונפסלים המים שבתוכה משום מים שאובים או משום טבילה בכלי, על כן היו בית שמאי צריכים לפחות את רובה שהוא שיעור המקובל עליהם לענין עירוב מקוואות ולהלכה יספיק שיעור שפופרת הנאד אך לא שבאמת היו צריכים שם לערב את המקוה.

ובשו"ת פנים מאירות (ח"ג סי' מא) ביאר שבכלי הטמון או מחובר לקרקע אם ניקב מתחילה למטה נקב משהו, שוב אינו פוסל לא לטבול בתוכו ולא לפסול את המים היוצאים ממנו, ואם ניקב מהצד אנו צריכים לשיעור שפופרת הנאד ועל ידי זה מתבטל

להלוותו בריבית, אבל ביבום מיירי באחים ממש ואין ענין לאחזה זו עם קיום המצוות. ובבית יוסף (אה"ע סי' קנז ד"ה ולא ידענא) כתב על דברים אלו שבשם הגאונים שיש לתמוה על מי שעלה על דעתו היתר זה, ועל רב יהודאי שנכתב בשמו אינה תמיה משום שקבלה בדינו שמאור עינים היה ולפעמים היו תלמידיו כותבים בשמו מה שלא עלה על דעתו, אך על תלמידיו הכותבים כן יש לתמוה, ועל בעל העיטור (סוף גט חליצה ו:י) שהעתיק דבריהם יש לתמוה למה לא רדפם וכתתם עד החרמה, שדבר פשוט הוא שאין לדברים אלו שורש וענף ולא שום צד סמך כלל ואין לו למי שמיקל בזה.

וכתב באבני מילואים שכדי שלא להשוות הבעל העיטור ותלמידיו הגאון ח"ו כטועים בדבר משנה, נראה לומר על פי מה שכתבו הגאונים שמומר אינו יורש את אביו דבר תורה, כמו שכתב הרא"ש (בתשובה כלל יז סי' י) בשם רבינו משולם בשם רבינו קלונימוס, וכן הוא בתשובת רב נטרונאי גאון (סי' שסט) והביאיה הרבה ראשונים, ומשמע מדבריהם שמן התורה הוא שמיעטה התורה מומר לענין ירושה ממה שנאמר (בראשית יז ח) וְלִזְרַעְךָ אַחֲרַיִךְ יֵצֵא מִי שֵׁאִין זָרְעוֹ מִיוֹחַס אַחֲרָיו (עיי' שו"ת הרד"ך בית כ חדר א ובית כד חדר ב, ושו"ת מהרשד"ם ח"מ סי' שטו). וכיון שאינו יורש את אביו מן התורה ממילא אינו זוקק אשת אחיו ליבום, כיון שדין יבום תלוי בנחלה, וכמו שאמרו בסוגייתנו פ' יִשְׁבּוּ אֲחִים יִחְדּוּ (דברים כה ה) שיהיו מיוחדים בנחלה פרט לאחים מן האם, ופירש רש"י שמיוחדים בנחלה היינו שיוורשין נחלה אחת ויורשין זה את זה, וכיון שמומר אינו יורש את אביו אינם מיוחדים בנחלה ולכן אינו זוקק ליבום. וכתב בשרידי אש (ח"א סי' קיד ס"ז) שלפי זה נמצא שדווקא מומר ממש אינו זוקק ליבום, אבל לא שאר מחללי שבת בפרהסיא, כיון שדין זה שמומר אינו יורש לא נאמר במחללי שבת בפרהסיא. ועיי"ש מה שכתב בדן מחלל שבת בפרהסיא לפי שאר טעמי הראשונים.

ובשו"ת חתם סופר (אה"ע ח"ב סי' עד) תמה על האבני מילואים, שהעתיק מדברי רש"י שמיוחדים בנחלה היינו שיוורשים נחלה אחת, ובאמת רש"י (ד"ה המיוחדים בנחלה) לא פירש אלא שהם הראויין לירש זה את זה, ולא הזכיר דבר מענין ירושת

כתב לפי ההלכה שקדושה ראשונה לא קידשה לעתיד לבא ועל כן מותר לזרוע שם בשביעית.

במקדש דוד (סי' נט אות א) הוכיח מסוגייתנו שהטעם שתקנו חכמים איסור עבודה בשביעית במקום שנתקדש על ידי עולי מצרים הוא כדי שלא יצאו לשם מארץ ישראל, אבל במקומות שהם בתוך גבול ארץ ישראל מותר לצאת לשם ואף שלא נתקדש בקדושה שניה וע"כ לא תיקנו שם איסור זריעה בשביעית.

פסוד חליצה ביבם מומר ובמחלל שבת

בגמ': כי ישבו אחים יחדו... מיוחדים בנחלה פרט לאחיו מן האם (יבמות יז, ב).

הנה דין יבום במומר הוא מסוגיות הארוכות בדיני יבום, והאריכו הגאונים והראשונים והאחרונים בכמה וכמה פניות בהלכה זו, וכאן יתבאר ענין אחד הנוגע לסוגייתנו.

הנה כתב באבני מילואים (סי' קנז סק"א) בשם המרדכי (יבמות פ"ד סי' כח-ט) שהביא בשם מר רב יהודאי גאון ושאר גאונים, שכתבו שייבם מומר אינו זוקק אשת אחיו ליבום והרי היא פטורה בלא חליצה, וכתב המרדכי בטעמם משום שמומר להכעיס מותר להלוות בריבית משום דלאו אחיק הוא וגבי נשך כתיב אחזה. והקשה באבני מילואים שדין זה שייבם אינו בכלל אחזה לענין ריבית אינו נוגע אלא לאחזה דמצוות שכל ישראל אחים במצוות הם, שהרי אפילו אם אינו אחיו ממש אסור להלוותו בריבית, ולכן מומר שאינו אחיו במצוות מותר

שם כלי ואפילו בתוכו טובלים, אבל כלי שאינו מחובר בקרקע, אפילו אם ניקב כמוצא מים שאינו פוסל בדיעבד מכל מקום לכתחילה אין לעשות מקוה כזה.

קדושה ראשונה אם חייבת בשביעית

בגמ': עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית. (יבמות טז, א).

פירש רש"י שהכוונה לישראלים הדרים בארץ עמון ומואב שכיבש משה מסיחון ונתקדשו בקדושת ארץ ישראל, ובזמן בית שני בטלה קדושתה וזורעין בשביעית, ותקנו להם מעשר ראשון ומעשר עני בשביעית מפני פרנסת עניים שבארץ ישראל שאין להם מה לאכול בשביעית, לפי שבטל לקט שכחה ופאה והולכים שם [לחוצה לארץ] ונוטלים לקט שכחה ופאה ומעשר עני. ומבואר בדברי רש"י שעמון ומואב נתקדשו קדושה ראשונה על ידי עולי מצרים ולא נתקדשו קדושה שניה על ידי עולי בבל, ומן התורה אין נוהג בהן קדושת ארץ ישראל כלל ולכן אין נוהג בהן שביעית, אבל תקנו להם שיהיו מפרישין מעשרות בשביעית כדי שיהיה לעניים מה לאכול.

ובמשנה למלך (שמיטה ויובל פ"ד הכ"ז) תמה על דברי רש"י ממשנה מפורשת במסכת שביעית (פ"ו מ"א) שכל שהחזיקו עולי מצרים ולא החזיקו עולי בבל נאכל אבל לא נעבד ואסור לזרוע שם בשביעית, ואיך כתב רש"י שזורעין בהם בשביעית.

ובחזון איש (שביעית סי' ג ס"ק כד) תירץ שיש מקומות שהניחו מלקדש קדושה שניה בשביל תקנת עניים ושם לא תקנו איסור עבודה בשביעית אלא מותר לחרוש ולזרוע כדי שיסמכו עליהם עניים, אבל מה שנכתב במשנה בשביעית הוא במקום שלא הניחו בשביל תקנת עניים אלא לא נתקדש כיון שלא נתיישבו שם ישראל ועל כן אסור לזרוע שם משום קדושה ראשונה.

ובאבי עזרי (שמיטה ויובל פ"ד הכ"ו) יישב שהמשנה בשביעית ס"ל שקדושה ראשונה קידשה לעתיד לבא ולכן יש בעמון ומואב קדושת שביעית, אך מכל מקום לא החמירו בהן כמו מקום שנתקדש בקדושה שניה ונאכל בשביעית, אבל רש"י

שמעון זיקה ככנסה הרי משעה שנפלה לפניו הראשונה ליבום הרי היא ככנסה וכשנפלה השניה הרי היא אסורה לו משום קרובת אשתו ואינה נופלת לפניו ליבום וממילא גם לא תפטור את הראשונה מיבום. ומכאן קושיא זו העמידו בגמרא את דברי רבי שמעון שאופן שנפלו לפניו בבת אחת, וצריך לומר שסובר רבי שמעון שאפשר לצמצם ויתכן שיפלו לפניו שתי יבמות בבת אחת. והקשה הבית שלמה, שכיון שכתבו התוספות (עירובין ו. ד"ה וספק) כתבו שבהרבה מקומות שיש ספק אם היה בצמצום או לא, הרי גם למאן דאמר אי אפשר לצמצם יכולים להחיד משום ספק ספיקא, ספק אם צמצמו ומותר וגם אם לא צמצמו אפשר שהיתה הנטייה לצד ההיתר ומותר. ועל פי זה יש להקשות בסוגייתנו, למה הוצרכו להעמיד דברי רבי שמעון כדעת הסובר שאפשר לצמצם, והרי יכולים להעמיד דבריו גם לדעת הסובר שאי אפשר לצמצם, וההיתר יהיה משום ספק ספיקא, שספק נפלו בבת אחת ומותרות שתיהן, וגם אם נפלו זו אחר זו יש לצדד בכל אחת מהן שמא היא נפלה ראשונה ומותרת היא, ועל ידי כך נתייר את שתיהן. ומוכח מכאן שאין דנים דין ספק ספיקא להקל במקום שעולה על ידו סתירה, וכיון שאם נדון דין ספק ספיקא נתייר את שתיהן הרי יש סתירה בהתירן שאי אפשר לצדד בשתיהן ששתיהן נפלו ראשונות, ולכן אין דנים בזה דין ספק ספיקא.

ועל פי זה צידד בבית שלמה שגם בנידון שאלתו לא יוכלו לתקן את הספר תורה על ידי מחיקת הדיבוק שבאות א של שם, כיון שצד ספק אחד הוא שאין צריך כלל תיקון וכדברי המאירי, ולפי צד זה אסור למחוק את החיבור שבאות של שם כיון שהאות כשרה גם בלי תיקון זה ואסור למחוק חלק מהאות של שם אם אין תיקון בדבר (ראה פניני הלכה חגיגה כד.). ולפי צד ספק ההיתר השני, על פי דברי הסמ"ק, אין להכשיר את הספר אלא על ידי תיקון. ונמצא שב' צדדי הספק להקל סותרים זה את זה, ואין הולכים ככהאי גוונא להקל מכאן ספק ספיקא, וכעולה מסוגייתנו שאין דנים דין ספיקא להקל כשיש בו סתירות. [ועיי"ש מה שמסיק להקל כיון שסוף סוף מספק אין תיקון לספר תורה בלי למחוק מהאות, וכיון שכן הרי זה נחשב לתיקון לכו"ע. וע"ע שו"ת דברי מלכאל אור"ח סי' כג אות י בענין זה של ספק ספיקא בסתרי אהדדי].

כך נטל הדיו, או שלא היתה מוקפת גויל מתחתיה פסול, דהוי כמו חק תוכות שהאות נכתבה מאליה על ידי שגורו סביבותיה. אבל אם כבר היתה עשויה כתקונה ונפל בה דיו יכול ליטלו ואין לפסול בזה משום חק תוכות. והביאו הטור (אור"ח סי' לב). ועל פי זה כתב בגט פשוט (סי' קכה ס"ק לב), שאף שלחלה אין פוסקים כהסמ"ק, מכל מקום אם נדבקו האותיות עם היוד"ן שלהם עצמם, כגון באות אל"ף ופ"א וצד"ק ושי"ן, והדיבוק היה אחר הכתיבה, יש להכשיר מטעם ספק ספיקא, שמא הלכה כמאירי שדיבוק כזה אינו פוסל, ושמא הלכה כהסמ"ק שדיבוק שאחר הכתיבה מועיל תיקון. ועל פי זה צידד בבית שלמה להכשיר על ידי תיקון ומחיקה בנידון שאלתו.

אך שוב כתב לדון שאין מועיל תיקון בזה, ודק אם לא היה הקלקול באות מאותיות השם יכולים להכשירו על ידי ספק ספיקא זה, אבל אם היה באות מאותיות השם אין מועיל להכשיר על ידי ספק ספיקא. כיון שכתבו התוספות (בבא קמא יא. ד"ה דקא), שמקום שיש ספק ספיקא שקולא אחת סותרת את חברתה אין הולכים בו להקל.

והביא הבית שלמה ראייה לדבר בספרו ישרש יעקב בסוגייתנו, מהמבואר בסוגיין שהקשו בגמרא לדעת רבי שמעון שסובר שזיקת יבום חשובה כאילו כבר היא כנסה, ממה שסובר רבי שמעון בכל ב' יבמות שהן קרובות זו לזו ונפלו לפניו ליבום שהן פטורות אחת את חברתה מביום וחליצה משום שנאמר לצרור, והקשו בגמרא שכיון שלרבי

אביהם. ואם כן לא יכנו דברי האבני מילואים, שהרי לא אמרו הגאונים אלא שהמומר אינו יורש את אביו כיון שאין זרעו מיוחס אחריו, אבל לענין ירושת האחים גם מומר יורש את אחיו כיון שאין ירושה זו תלויה אלא במה שהם אחים ממש והרי הם אחים. אלא שקיים החתם סופר שיטת הגאונים מטעם אחר, עיי"ש. והמהרש"ק בחכמת שלמה (אה"ע סי' קנז) חלק מטעם אחר על האבני מילואים, וכתב שכיון שעל ידי מעשיו של המומר הפסיד את ירושת אביו ואין הוא מופקע מירושה מדינא, ואם יחזור תשובה יחזור וירש את אביו, הרי הוא בכלל המיוחדים בנחלה לענין יבום ואין לפטרו מטעם זה מיבום.

ולדינא פסק בשו"ע (אה"ע סי' קנז ס"ד) שאם נפלה לפני יבם מומר אין לסמוך על מי שמתירה בלא חליצה, אך הרמ"א כתב שאם עברה ונשאת בלא חליצה כי לא ידעה שהיה לה יבם, ואח"כ נודע שיש לה יבם מומר, לא תצא, וי"א דוקא אם חליץ לה לבסוף.

ספק ספיקא כשב' הקולות סותרות אהדדי

בגמ': אלא אמר רב אשי אי דנפול בזה אחר זה הכי נמי הכא במאי עסקינן דנפול בבת אחת ורבי שמעון סבר לה כרבי יוסי הגלילי דאמר אפשר לצמצם (יבמות יט, א).

בשו"ת בית שלמה (מהדו"ב סי' קנ) דן בדבר ספר תורה שיש בו ספק ספיקא בכתיבת השם הקדוש אם כתוב הוא כהוגן אם לאו, כגון שנדבק ראש הימני של אות א שבשם אלקים לראשו השמאלי ולא נתקלקלה בזה צורת האות, ויש בזה ספק ספיקא להחיד לתקן את האות, כיון שדעת המאירי (הובא בגט פשוט סי' קכה ס"ק כד וס"ק עו) שאין דיבוק אותיות פוסל אלא כשנדבקה אות אחת לחברתה, אבל כשנדבק חלק האות אל עצמה אינו פוסל אם צורת האות עדיין ניכרת, ואם כן לדעתו אין הספר נפסל כלל כשנדבק ראש הימני של האות א לראשו השמאלי, ויש לצרף זה לספק אחד. ועוד יש ספק אחר, שדעת הסמ"ק (סי' קנז) היא שדווקא אם נפלה טיפת דיו קודם שנגמר האות ולא היתה האות ניכרת ואחר

הרה"ק רבי פינחס מנחם אלתר זי"ע בעל ה'פני מנחם' ט"ז אדר תשנ"ו

כיצד ניגשים לתפילה, והגיד בשם צדיקים, לפרש דברי המשנה 'חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין, כדי שיכוונו לבם לאביהם שבשמים', היינו שבאותה שעה ביקשו שיהיו יכולים לכוין בתפילתם, כי גם על הכוונה בתפילה צריכים זכות. תפילה היא מהדברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלין בהן, וכי יתכן לגשת לתפילה לפני מי שאמר והיה העולם אחר שכבר שמעו חדשות העולם ושערי המחירים וכיוצא בזה, מניחים תפילין ומתפללים בחיפזון וחולצים אותן וכבר עומדים אחר התפילה

(ספיר ויהלום פר' תרומה פ"א - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

כ"ק אדמו"ר רבי פינחס מנחם אלתר זי"ע מגור נולד ביום שבת קודש פרשת פינחס כ"א תמוז שנת תרפ"ו בעיירה פאליניץ בפולין, כבן זקונים לאביו הרה"ק רבי אברהם מרדכי מגור זי"ע בעל ה'אמרי אמת' בן הרה"ק ה'שפת אמת'. ולאמו הרבנית הצדקנית מרת פייגא מינטשא בת (גיסו של ה'אמרי אמת') הרה"ק רבי יעקב מאיר בידרמן הי"ד חתן בעל השפת אמת זי"ע.

כאשר כבשו הגרמנים את פולניה הצליח להימלט עם אביו האדמו"ר, והגיע לארץ ישראל בשנת ת"ש.

שימש במשך שנים רבות כראש ישיבת 'שפת אמת' של חסידי גור בירושלים, ונודע כתלמיד חכם מופלג. נקרא על שם ספרו 'פני מנחם'.

מונה כאדמו"ר חסידות גור משנת תשנ"ב, לאחר שנפטרו אחיו האדמו"רים הרה"ק רבי ישראל בעל 'בית ישראל' והרה"ק רבי שמחה בונים בעל 'לב שמחה'. רבינו נפטר בפתאומיות במוצאי פורים שנת תשנ"ו זי"ע.

הכנה לתפילה

דרש הרה"ק ה'פני מנחם' זיע"א: בילדותי שמעתי מפי אבי הרה"ק האמרי אמת זיע"א מענין ההכנה קודם התפילה, לידע ולהתבונן

'פרנסה' בגימטריא 'נשמה'

סיפר הרה"ק ה'פני מנחם' זיע"א, שבהיותו ילד רך בשנים שמע שמבקשים החסידים מאביו הקדוש ה'אמרי אמת' זיע"א ברכה על 'פרנסה', ושאל את אביו מה זה 'פרנסה'? השיב לו אביו זיע"א: ילד בגילך צריך שידע כי 'פרנסה' בגימטריא 'נשמה', עכדה"ק. והיינו כי שפע הפרנסה שבא מן השמים כולל כל הפרנסות הנצרכות, פרנסה לגוף, פרנסה לנפש, פרנסה לנשמה, ופרנסה לכל הענינים הנצרכים. (ספיר ויהלום פר' עקב תש"פ - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

מחזירים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

ככה מתחילים את היום!

ישירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

- ווארט יומי
- סיפור יומי
- הלכה יומית
- החיים הק' יומי
- פניני אביר יעקב
- זוהר יומי
- פניני הדף היומי
- זכרון לצדיק

הגאון רבי שמעון סופר זצ"ל אבד"ק קרקא ובעל 'מכתב סופר' י"ז אדר תרמ"ג

ענין אכילת שיריים של צדיק

על הפסוק (בראשית ו כא): 'וְאָתָה קַח לָךְ מִכָּל מֵאֵכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְאֶסַּפְתָּ אֵלֶיךָ וְהָיָה לָךְ וּלְהֶם לְאֵכֶלָה', הביא הגאון בעל 'פתחא זוטא' בספרו 'בית פנחס': יש לדקדק על תיבת 'לך', והוא ליה למימר 'והיה לכם לאכלה'. ושמעתי הפירוש בשם הגאון הצדיק מוה"ר שמעון סופר זצ"ל [אב"ד קראקא] שפירש על פי שסיפר, שפעם אחת שאל למדן הקדוש [רבי חיים] מצאנז ז"ע ועכ"ל, שיאמר לו מה טיבו של השיריים שהחסידיים משתוקקים להנות מהם. והשיב לו, היות כי ידוע שבמאכלים יש הרבה פסולת ואינם נותנים כח להאוכלם, רק עיקר הכח שבא להאדם האוכל הוא רק חלק המעולה והטוב שבמאכל, והוא הנקרא ניצוצות הקדושים, כמו שנאמר 'כי על פי ה' יחיה האדם', והצדיק האוכל בקדושה ובטהרה מתקן כל המאכל ונעשה כולו קודש, והאוכל מזה אפילו רק

מעט עושה בו פעולה גדולה לכל ענינים לטוב. ועל פי זה פירש הגאון מקראקא ז"ל, מה שלכאורה קשה תמוה גדולה, האיך משכחת להכין צידה על שנה תמימה לאדם ולבהמות וחיות וכו'. והרמב"ן הפליא בזה, וכתב שהיה רק דרך נס, ולכן אמר לו השי"ת שהוא יאכל מקודם, וממילא על ידי זה יהיה נעשה כל המאכלים הנשאר מאכל רוחני שהוא שיריים של הצדיק, ובדבר חשוב נחשב הנשאר לשיריים אף שהוא הרבה מאוד (עיין הגהות 'יד שאול' ביו"ד סי' מג על המדרש רות). וממילא אוכל במשהו אוכל יוכל האוכל לפרנס את עצמו כאלו אכל הרבה מאוד. וזהו שנאמר 'והיה לך מקודם' יהיה לך שנה יאכל מקודם, וממילא גם ולכם לאכלה. עכד"ק ודפח"ח. (ספיר ויהלום פר' נח פ"א - הגה"ח רבי מנחם מנדל פורמגן שליט"א)

הגר"ש סופר היה בנו השני של מרנא החתם סופר ז"ע, אשר נולד לו בפרעשובורג ביום י"ג טבת שנת תקפ"א. הגר"ש נתחנך על ברכי אביו ולמד בישיבתו הרמה בפרעשובורג.

בשנת תר"ד נתקבל לאב"ד בק"ק מאטסערסדארף, וניהל שם ישיבה גדולה. בשנת תרכ"א עלה ונתעלה לכהן לאב"ד בעיר החשובה קראקא, בעצת כ"ק מרן הגה"ק מצאנז ז"ע.

בשנת תרל"ט יסד את החברה 'מחזיקי הדת' לחזק את היראים וחרדים לדבר ה' נגד המתחדשים.

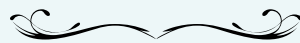
הרבה חידו"ת ממנו הובא בתוך ספרי אביו. נדפס ממנו ע"י הגר" יוסף נפתלי שטערן ספר מכתב סופר - דרושים ותשובות ופלפולים. נלב"ע ביום י"ז אדר בשנת תרמ"ג בעיר קראקא ושם מנו"כ.

תשובותיו השנונה לקיסר

הגר"ש סופר ישב בפרלמנט עם השרים הגויים בווינא, ובחסדי

השי"ת הצליח לפעול גדולות ונצורות לטובת היהודים בכלל ובפרט. כמובן כשיושבים בין הגויים קורים לפעמים נסיונות, ומספרים שפעם אחת כשישב במושב השרים בווינא, היה מוכרח ללכת עמם ביום השבת לקבל את פני הקיסר, והמלך כיבד את כל האורחים החשובים בסיגריות, ומן הנימוס כולם כאחד הדליקו את הסיגריות ועישנו לכבוד הקיסר, ואילו הגר"ש סופר לא עישן כמובן מחמת חילול השבת, והקיסר בראותו שהגר"ש סופר אינו מעלה עשן בסיגריה שאלו לפשר הדבר, והשיב הגר"ש בשנינות ובפיקחותו, היתכן מתנה חשובה כזאת שקיבלתי מידי הקיסר בכבודו ובעצמו, כלום נכון הוא להעלות אותה באש ולשורפה ולבערה מן העולם. התשובה מצאה חן בעיני הקיסר והניח לו.

(שיחות מלוה מלכה)

הרה"ק חנוך העניך הכהן לוי מאלכסנדר זי"ע בעל חשבה לטובה ח"י אדר ב' תר"ל

לצאת לביתם, יתקבצו לחצר בית המדרש. כשהתאספו, ניגש לחלון שבחדרו, והשמיע ברכת כהנים בקול כפרידה משותפת, סגנון הברכה עורר חששות בלב חסידים רבים.

מגילת חייו של רבי חנוך העניך, נסתיימה חיש מהר. תקופת הנהגתו לא ארכה אלא ארבע שנים בלבד, והוא נסתלק ביום י"ח אדר ב' תר"ל, בהותירו אחריו עדה בוכיה.

איך עורכים "ליל הסדר"?

וישב משה אל ה' ויאמר ה' למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתי (פרשת שמות ה, כב).

הרה"ק הרבי ר' העניך מאלכסנדר הסביר פסוק זה בסיפור מעשה כדרכו בקודש.

יהודי כפרי, בור ועם הארץ גמור, לא ידע כיצד עורכים את ה'סדר' של ליל פסח, משהגיע ליל הסדר שלח את נוות ביתו אל השכן, לראות כיצד הוא עושה את ה'סדר נאכט', למען ילמד וידע אף הוא מה עליו לעשות. משנכנסה לבית השכן מצאה אותו עומד ומלקה את אשתו בשוט. היתה סבורה שכך עורכים את הסדר ונתייראה להגיד זאת לבעלה, חזרה לביתה ומילאה פיה במים.

לשווא עמל הכפרי להוציא מפיה את סודה, כי כאילם לא הוציאה הגה מפיה, לבסוף פקעה סבלנותו של הכפרי, נטל שוט והחל להלקותה. אז פתחה פיה ונצטעקה: אם יודע ידעת בעצמך כיצד עורכים את הסדר, למה איפה שלחתי לברר זאת אצל השכן?...

הוא אשר אמר משה רבינו לפני הקב"ה, הלא אתה ידעת את אשר יעשה פרעה בעקבות שאבקר אצלו, ולמה איפוא שלחתי אליו? - רדיפת היהודים, שמוכרחה לבוא לפני הגאולה, הלא יכולה היתה לבוא גם בלעדי ביקורי אצל פרעה.

(במשנת רש"י - פר' שמות)

תבחר ב'אשרי יושבי ביתך'...

פעם אחת בא לפני הרב הקדוש רבי חנוך העניך מאלכסנדר זי"ע א איש אחד שהיה סני שמעניה, והתנצל את עצמו שחושדין אותו בדברים מגונים.

ושאל אותו הרה"ק: ומה אתה אומר. והשיב: אני אומר מאמר חז"ל (שבת קיח): 'אשרי מי שחושדין אותו ואין בו' והשיב לו הרה"ק: כאפ דין בעסער אב אין [-עדיף היה לו היית תופס את עצמך בפסוק] 'אשרי יושבי ביתך' ולא תלך למקומות שתביא את עצמך לידי חשד, וד"ל.

(ספיר ויהלום פר' בהעלותך ע"ט - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הרבי ר' העניך נולד בשנת תקנ"ח לאביו רבי פנחס יעקב הכהן זצ"ל. אחרי נישואיו בפשיסחא, מקום מגוריו של חותנו רבי יעקב יעקל פאכטיר שהיה עשיר מופלג ועסק בכריתת עצים, התגורר סמוך לחותנו, ובאותה עת זכה להכיר מקרוב את היהודי הקדוש זי"ע א ואת תלמידו הגדול רבי שמחה בונם זי"ע א, שבצילם הסתופף.

רבינו כיהן כרב בכמה קהילות, תחילה באלכסנדר ואחר כך בנובידבור ובפרושניץ. הוא הסכים לקבל על עצמו את עול הרבנות, מאחר שלא היתה לו פרנסה ממסחרו, עד כדי שהיו תקופות שבביתו לא היה לחם לאכול. אולם בכל ימי חייו, את הכספים שהיה מקבל ככהן בפדיון הבן, היה מנדב לעניי ארץ ישראל.

כל ימיו נחבא רבינו אל הכלים, ורוב שנותיו עברו עליו בצל כנפיהם של מורי פשיסחא ויורשיהם בקוצק ובגור. רק לאחר שאחרון רבותיו נסתלק מן העולם, נאות לשמש כמנהיג העדה, והוא בן ששים ושמונה.

כאשר נכנסו אל הרבי ר' בונם מפשיסחא שלושת גדולי תלמידיו יחדיו, רבי מנדלי מטומשוב, רבי יצחק מאיר מוורשה, ורבי חנוך העניך מאלכסנדר, שמח לבואם והכריז, ברוכים הבאים גדולי אדמו"רי פולין. ואכן שלושתם האירו בשמי יהדות פולין, כשהאחרון מביניהם היה רבי חנוך העניך מאלכסנדר.

כשהחל לנהל את העדה, ושיחרו לפתחו חסידים ואנשי מעשה רבים בפעם הראשונה, אמר להם, לו הייתי אברך צעיר, לא נסעתי לאיש כמוני. החסידים השיבו לו, אדרבה, למי ניסע אם לא לאיש אשר יאמר כן, ומאמין בעצמו שהוא כן. השיב להם, אנא אמינא כי שטיא בחדא שטייתא לא מסרך (השוטה אינו נדבק לומר דבר אחד של שטות כל הימים, רש"י גיטין סח:), לא יאריך הזמן וכולם יווכחו בדבר וישובו על עקבותיהם כלעומת שבאו, ולא יוסיפו עוד לבא אלי.

אולם רובם המכריע של תלמידי החידושי הר"ם קיבלו את מרותו אחרי הסתלקות החידושי הר"ם, ובתוכם השפת אמת זצ"ל, שרבינו היה מכבדו מאד ואומר לו דברי תורה לרוב, האבני נזר מסאכטשוב זצ"ל, ועוד.

בשנת תרכ"ח - שנת השבעים לחייו, חלה וסבל יסורים קשים אותם נשא באהבה במשך שנתיים, עד הרגע האחרון לחייו, הוסיף לקבל את החסידים שהגיעו אליו.

בראש השנה תר"ל, האחרון לחייו, התאספו אלפי חסידים באלכסנדר, ואז שינה רבינו ממנהגו וסירב להיפרד מכל חסיד וחסיד בלחיצת ידים, עקב חולשתו הרבה, ואמר שכל החסידים האומרים

הגה"ק רבי יוסף חיים זאנפפלד זי"ע רבה של ירושלים י"ט אדר ב' תרצ"ב

לביתם, והילדים השתרכו אחריו בשמחה. מובן שהאיש לא מצא מילים איך ובמה להצטדק, אלא שפשוט מתוך התרגשות החלו עיניו זולגות דמעות, כיון שראה הרב שכך, תמה ואמר: "תמהני שבו בשעה שגדולים אינם מניחים בידי לקיים מצות 'עזוב תעזוב' המזדמנת לי לעתים נדירות ביותר, הרי ילדי ישראל הפעוטים זיכוני במצוה זו בשמחה".

(ספיר ויהלום פר' חיי שרה פ"א -

הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

מה היתה תגובתו לבריונים שהתפרצו לביתו

בריונים התפרצו פעם לביתו של מרן הגה"ק רבי יוסף חיים זאנפפלד זצ"ל ואיימו לרועצו נפש. מתחילה הגיב הרב בשלוות נפש ובקור רוח להשתוללותם של הבריונים, שלווהו הביכה את הבריונים

שהגבירו את השתוללותם.

משהגיעה ההשתוללות לשיא, פתח הרב את חולצתו וגילה את לבו, התייצב מולם ואמר בקול תקיף: "הנני מוכן ומזומן לקדש שם שמים! ירו בי ורצחוני! אני מהאמת לא אזוז כמלא הנאמא, והמשיך לבאר בקצרה את עיקרי השקפתו הטהורה. בתגובה לצעד המפתיע נסוגו המתקיפים ויצאו מן הבית.

מאוחר יותר ביאר הרב את פשר התנהגותו ואת סוד הצלחתו להניס את הגי בריוני רשיעי, על פי מקור בתורה:

כאשר באו המלאכים אל יעקב וסיפרו לו: "באנו אל אחיך אל עשו" פרש רש"י: שהיית אומר אחי הוא, אבל נוהג עמך כעשו הרשע, עודנו בשנאתו. ואמנם עשו שונא ליעקב אבל גם יעקב שונא אותו כי "משנאיך ה' אשנא" (תהלים קלט, כא).

והנה אחר כך כתיב "וישא יעקב את עיניו וירא והנה עשו בא לקראתו וארבע מאות איש עמו (לג, א), כאשר ראה יעקב שהסכנה מתקרבת מה עשה, "וישתחו ארצה שבע פעמים עד גשתו עד אחיו (שם, ג) יעקב השתחוה וכפה את מחשבותיו, והפך בזכותו של עשו 'עד אחי', עד שנהיה כאחיו ממש, שעל ידי מחשבותיו לזכותו, נתעוררה בו האחוה, ותיכף "יורץ עשו לקראתו ויתבקרה" (שם, ד) ומביא רש"י "אמר רשב"י: הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב, אלא שנכמדו רחמיו באותה שעה ונשקו בכל לבו".

כמו כן כאן, בזה שהיפך בזכותם ודן אותם לכף זכות, הכניע אותם, ונסוגו משם.

(האיש על החומה - ח"ג עמ' 346)

הגה"ק רבי יוסף חיים זאנפפלד נולד בשנת תר"ט בעיר ווערבו שבסלובקיה לאביו הגה"צ רבי אברהם שלמה זצ"ל.

למד אצל הגאון רבי חיים צבי מאנהיימער זצ"ל, וכן למד בישיבתו של ה'כתב סופר' בפרשבורג. בשנת תר"ל זכה לתואר 'מורנו' מידי רבו הכתב סופר.

לאחר חתונתו נעשה לתלמידו הקרוב של הגה"צ ר' אברהם שאג, מגדולי רבני הונגריה. בשנת תרל"ג עלה עם רבו לארץ, ומאז גר בעיר העתיקה של ירושלים עד פטירתו בשנת תרצ"ב.

בירושלים התקרב למהר"ל דיסקין והפך ליד ימינו בכל פעולותיו הציבוריות, ואח"כ שיתף פעולה עם בנו ר' יצחק ירוחם דיסקין. שימש כראש 'כולל שומרי החומות', וסייע בייסוד שכונות בירושלים, היה ממייסדי העדה החרדית בירושלים, ובשנת תר"פ נבחר לרבה. משרידי כתביו יצא לאור ספר תשובותיו 'תורת חיים' ושו"ת שלמת חיים.

נפטר בן פ"ג שנה ביום י"ט אדר ב' שנת תרצ"ב, ומנו"כ בהר הזיתים שבירושלים.

גמילות חסדים

זקני ירושלים מספרים: מה מוכה תמהון היה אותו תושב עיר העתיקה שדר במרחק ניכר מבית הגאון רבי יוסף חיים זאנפפלד זצ"ל, כאשר באחד הימים השכים קום, והתייצב בחלונו להציץ במראה עלות השחר, ראה את רבנו טעון על כתפיו שני דליי מים, כשואב מים מקצועי, נחפז לבית האלמנה הגלמודה, הדרה בחצירו. ועובדא מעין זו ממש, שגורה הייתה גם בפי ירושלמי אחר שדר בשכונה הסמוכה לדירתו של רבה של ירושלים, כאשר פתח פעם את דלת ביתו לקול הדופק, הופתע לראות את הרב נושא בידו את דליי המים השייכים לו, כשהם מלאים על גדותם, ועומד להכניסם בפנים הבית. על אתר הוכה האיש בהלם ולא יכול היה להוציא הגה מפיו.

אך כיון שהתאושש קמעה ויצא אחר הרב לחוץ, נתברר לו כי אשתו הלכה לדלות מים מן הבור הסמוך לביתו של הרב, ומכיון שהילדים נשתרכו עמה, מלאה את הדליים, ולקחה אחד מהם עמה ואת האחרים השאירה שם כדי לבוא לקחתם אחר כך, אלא שבינתיים התחילו הילדים סוחבים את הדליים בעצמם, ובדיוק באותה שעה יצא הרב מביתו, וכיון שראה את טרחת הפעוטים והתאמצותם בנשיאת הדליים, ניגש אליהם ושאלם על כתובת ביתם, לקח את הדליים בידו, והעלם את עשרים המדרגות המוליכות

הרה"ק רבי משה יהושע הגר מויזניץ זי"ע האדמו"ר מויזניץ בעל הישועות משה כ' אדר תשע"ב

בעיירה מונסי שבניו יורק.
האדמו"ר היה ידוע כמתמיד ולמדן עצום, התפילות והטישים בשבת וימים טובים היו ידועים בחמימות ובהתלהבות.
במהלך כהונתו הקים האדמו"ר מוסדות תורה וחסד, ישיבות, תלמודי תורה, כוללים, וסמינרים ובתי ספר לבנות בהם מתחנכים למעלה מעשרת אלפים תלמידים ותלמידות.
בין תלמידיו וחסידיו בולטים היום בעולם התורה והחסידות עשרות רבנים ודיינים, ראשי קהילות ומשפיעים שמעבירים את תורתו ומשנתו.
רבינו עלה בסערה השמימה ביום כ' אדר תשע"ב, ומנ"כ באוהל ויזניץ.

שבת אחים

סיפר הרה"ק הישועות משה מויזניץ זי"ע: א: חסידי ואנ"ש של זקני הרה"ק האהבת שלום זי"ע א ישוב פעם יחדיו בבית המדרש באסיפת מרעים בדיבוק חברים מתוך התעלות והתרוממות הנפש, דברו עניני תכלית איך להתקרב לעבודתו ית"ש. פתאום נכנס אליהם רבם הקדוש בתרעומת וגער בהם: מה אתם עושים כאן, למה הנכם מבליים את הזמן בעניינים חסידיים? מובן שהחסידים צייתו מיד לציווי רבם ולא שאלו מאומה לסיבת דבריו, שהרי בדרך כלל דרש הרבי מעמם שישבו יחדיו אסיפת מרעים חסידית בדיבוק חברים ומה קרה כעת שהרבי הפסיקם וציווה עליהם להתפזר? אבל על הרבי אין מקשים קושיות.
ויהי כאשר פנו החסידים אל הדלת ויפנו לצאת מבית המדרש, והנה רואים הם שרובם סגר עליהם את הדלת מבחוץ ואי אפשר כלל לצאת. חזרו החסידים לשבת יחדיו להתחמם יחד בשירות ותשבחות לאל חי בהתרוממות הנפש כיאות, אך פתאום באמצע הזיץ שוב חזר הרבי ונכנס אליהם באומרו: הרי אמרתי לכם כבר שתפסיקו לשבת יחד ולא תבטלו את זמנכם לריק! שוב הפסיקו החסידים את הזיץ ופנו לצאת מבית המדרש, אך שוב נשנה הדבר, כי רבם נעל בעדם את הדלת כבראשונה. ויהי כל הענין לפלא בעיניהם.
החסידים חזרו אל הזיץ. והנה אח"כ בא אליהם הרבי והפעם בפנים מסבירות ואמר להם: בל יהא חידוש ופליאה בעיניכם כל מה שהיה כאן, שהפסקתי אתכם כמה פעמים מלשבת יחדיו באסיפת מרעים כדרככם תמיד, כי הבעל דבר בא אלי ואמר לי: 'שמע נא, על כל העבודות שלכם הגני מוותר והגני מעלים עיני מהם, אך על עבודה זו של 'זיצען אינאיינעם, פארברענגען אינאיינעם, זיך דערווארעמען אינאיינעם' [-לשבת ביחד, להתוועד יחדיו, להתחמם יחדיו] על זה ארעיש עולמות ולא אניח בשום אופן, מניח אני את כל העולם ואקח עצמי רק להפריע עבודה זו. ולכן הפסיק אותם האהבת שלום כמה

כ"ק אדמו"ר מויזניץ זצ"ל נולד ב"ג בסיוון שנת תרע"ו בגראסוורדיין שבהונגריה להוריו הרה"ק בעל האמרי חיים זי"ע א והרבנית הצדקנית מרת מרגלית ע"ה, בתו של האדמו"ר הרה"ק רבי זאב מרחמסטריווקא זי"ע א.
בילדותו למד תורה ונתחנך על ברכי זקני הרה"ק בעל 'אהבת ישראל' מויזניץ זי"ע א, אליו היה דבוק וקשור בעבודות של אהבה, ובגיל שמונה עשרה בהיותו עדיין בחור צעיר לימים, נתמנה על ידי אביו בעל האמרי חיים לכהן כרב בעיירה וילחוביץ והגלילות – אז בהונגריה, שם היתה קהילה גדולה של חסידי ויזניץ.

ביום ב' בניסן תש"ב נשא לאשה את הרבנית מרת לאה אסתר ע"ה, בתו של האדמו"ר רבי חיים מנחם מנדל מדעעש זצ"ל, החתונה נערכה בעיירה דעעש, ביום שישי בערב שבת

בהשתתפות מאות מחסידי ויזניץ ותושבי העיר ובראשות אדמו"רם ורבנים, משנפטרה נשא האדמו"ר לאשה את הרבנית הצדקנית מרת שיינדל תלית"א, תבדל לחיים כשהוא אז בן שמונים וחמש.

בשנת תש"ד בפרוץ מלחמת העולם השנייה, החליטו בני המשפחה ובסיועם של בני המקום, להימלט על נפשם ולעלות לארץ הקודש, בחודש אדר באותה השנה התחילו את מסע הנדודים, האדמו"ר מויזניץ והרבנית לאה אסתר ע"ה ובתם תבדל לחיים כיום הרבנית מסקווירא תבדל לחיים.

בח' באייר חודשיים לאחר מסע הבריחה חצו את הגבול לרומניה דרך היער, ובחסידי השם הגיעו לכפר טאשאד שברומניה, כשבועיים וחצי לאחר מכן – כ"ו באייר עבר אביו האדמו"ר בעל האמרי חיים זי"ע א, גם הוא את הגבול ונפגש עם בנו, יומיים לאחר מכן בכ"ט באייר המשיכו לבוקרשט, ובחודש אב עלו לרכבת לנסיעה לגמל קונסטנצה, משם הפליגו בספינת "מורינה" לחון את עפר ארץ ישראל.

ביום שני כ"ה מנחם-אב תש"ד, שלושה חודשים לאחר הבריחה מציפורני הנאצים, זכה לחון את עפר הארץ, כשמאות חסידי ויזניץ המתינו לקבל את פניהם בתחנת הרכבת בחיפה, עם עלותו לארץ ישראל נתמנה על ידי דודו הרה"ק בעל "דמשק אליעזר" זי"ע א, לכהן כראש ישיבת "בית ישראל ודמשק אליעזר" ויזניץ בתל אביב.

בהמשך סייע בידי אביו להקים את שיכון ויזניץ בבני ברק, ובמקביל כיהן כרב ואב"ד שיכון ויזניץ בעיר עם פטירת אביו האדמו"ר הרה"ק בעל האמרי חיים זי"ע ביום ט' ניסן שנת תשל"ב, מונה תחתיו לאדמו"ר.

מקום מושבו נקבע בשיכון ויזניץ בבני ברק, כאשר לצידו מונה אחיו כ"ק אדמו"ר מויזניץ מונסי זצוק"ל לאדמו"ר כשמקום מושבו

זכרון לצדיק

מעשיהם של צדיקים שהללוהו יחולו השבוע

פעמים, כי ראה שאין לו ברירה ורצה לבטל את דברי היצר הרע. רואים מכך מה גדול ערכה ומעלתה של החבורה החסידית, שזאת רצה היצר הרע כל כך להפריע ולמנוע.

עוד סיפר הרה"ק הישועות משה זי"ע א: פעם כשישבו חסידים במארמורש בליל שב"ק במסיבת מרעים בצוותא חדא, הבחין אחד החסידים שחבירו עומד ללכת לביתו לפני תום הזי"ץ. שאלו: היתכן? הראה לו הלה על השעון, כאומר, מכיון שהשעה מאוחרת הולך הוא. הפטיר החסיד: בשלמא השעון אין לו מה לעשות, בגין כך הולך הוא, ברם אתה הלא יש לך מה לעשות ומה לך הולך, שב נא אתנו. (ספיר ויהלום פר' ויקהל תש"פ - הגה"ח רבי מנחם מגדל פומרנץ שליט"א)

סיפור של חסד גאוני

סיפר משמשו הרה"ח ר' נטע מושקוביץ ז"ל:

בתקופת כהונתו ברבנות קרית ויז'ניץ, כאשר כל שאלה הלכתית

בסביבה הובאה לפתחו, נוכחתי כאשר שיחרה למעונו אישה מרת-נפש ובפיה שאלה על כשרות עוף שרכשה בעמל-כפיים.

הרבי, שנכח על-אתר כי העוף טרף, לא השיב תשובה ברורה. לכי נא אל הרב דנוה-אחיעזר הסמוכה, ושאלי את פיו, יעץ לה. עם צאתה, ירדתי לעומק כוונתו. 'שא נא רגליך אל חנות העופות', זירזני הרבי, 'זרשום על שמי מנת בשר הגונה, ראשו על כרעיו. אדהכי והכי, רוץ נא אל בית הרב דנוה-אחיעזר ומסור את מקחך לפלונית, להרנין את לבנה'---

וכך מעיד חתנו כ"ק האדמו"ר מסקווירא שליט"א: שהיתי פעם בביתו כאשר הובאה לפניו 'הזכרה' להיפקד בדבר ישועה ורחמים, וחמי זי"ע נצטער בצערו של הזולת במידה כה מופלגה ממש בבחינת 'שיחלה עצמו עליו'. המשמש הביא לפניו את 'הזכרה', והוא לקח את המקרה אל לבו עד כדי שממש נחלה מצעריו של השני!

(מתוך הספר החדש בדחילו וברחמים)

מסר אור החיים הקדוש לפרשת השבוע

על לבושו של הקב"ה

וסיפר זאת. וכאשר נשאל, האיך מלאו ליבו ליקח מן הרבי את מנתו הדלה, ענה ואמר: בראותי מסירותם של החסידים למען רבם סמוך ובטוח הייתי שלא יעזבוהו וידאגו להמציא לו מאכלים אחרים.

בימים מרים אלו התגלה הרבי במלוא הדרו. באמונת אומן קיבל את ייסוריו המרים באהבה ובשלוות נפש. ואמר פעם: אויב מזאל דארפון עובר זיין שבת אויף אדרבנן מוקצה וואס דארף מען לעבן [-אם נאלץ לעבור על איסורי שבת דרבנן כגון מוקצה מה צריך חיים?] ועמד בנסיגות היותר קשים מה שאי אפשר לתאר ('אשרי האיש' עמוד קסו-קסח).

• • •

על הפסוק (ויקרא ו ג): 'וּלְבַשׁ הַכֹּהֵן מְדוּ בַד וּמִכְנָסִי בַד יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ וְהָרִים אֶת הַדָּשָׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֵלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוּ אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ, פִּירֵשׁ רִבִּינוּ הָאֹרֶחַ הַחַיִּים' הקדוש זי"ע א שיש בזה רמז לכך שהקב"ה רושם מדם הנהרגים על קידוש השם על מלבושו שילבש ביום נקם, ואלו דבריו: ואומרו 'מדו בד' יתבאר על דרך אומרים ז"ל, כי כל נפש שהורגים האומות מישראל על קידוש שמו יתברך, הקדוש ברוך הוא רושם מדמו צורת הנהרג ההוא במלבוש ואותו ילבוש יום נקם בלבן, והוא אומרו 'מדו אשר בו אותם שהם 'בד' שהם ישראל אשר הם (בלק כג ט) עם לבדד ישכון ושורשה בד.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מגדל פומרנץ שליט"א)

"בעת שהותו של הרה"ק רבי שלמה דוד יהושע מסלונים זי"ע א הי"ד בגיטו כאשר תקפו הצרות, הנאצים הארורים ימ"ש החלו חוטפים יהודים להריגה. יותר ויותר הגיעו השמועות אודות השחיטות ההמוניות שביצעו הרשעים ביהודי הסביבה. הפחד הלך וגבר שכן גם עתיד להיות סופם של יהודי ברנוביץ, הכין הרבי הי"ד את צאן מרעייתו לקבל את הנהגת הבורא באהבה ושמחה. ואמר את מאמר חז"ל (ילקוט שמעוני תהילים, תתסט) כל נפש ונפש שהרג עשו מישראל, כביכול נטל הקב"ה מדם כל נפש ונפש וטובל פורפוריון שלו [-לבושו החשוב] עד שצבעה דם, וכשמגיע יום הדין ויושב עליו בבימה לדון אותו לובש אותו פורפוריון ומראה לו גופו של כל צדיק וצדיק רשום עליה, שנאמר ידין בגוים מלא גיות. הוסיף הרבי ואמר: 'וואס איז נאך מער ווי צו זיין אויפן רבוננו של עולמס לבוש? [- וכי מה יש יותר מלהיות רשום על לבושו של הקב"ה?]

במשך זמן מה הסתתר מחוץ לחומות הגיטו במקום מחבוא, והנה חג הפסח ממשמש ובא. עז היה חפצו להטהר לקראת החג על ידי טבילה במקוה. לצורך כך היה עליו לחזור ולהכנס לתוככי הגיטו על ידי יהודי אחד שהוציא מתים בעגלתו ונאות להסתכן ולהחביאו בעגלה, אלא שדרש בעבור כך תשלום הגון. הרבי נתן לו סיגריות וכן ביצה אחת מתוך שניים שהיו לו. אלו היו דברי המאכל שהכינו בעבורו לחג הפסח, אע"פ שהיה אצלו חיי נפש, מסר נפשו בעבור טבילה במקוה. יהודי זה ניצל מן המלחמה

מילין קידין וחידושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

מילה-תא

חזקתא

חזקתא דאורייתא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

אברהם אבינו ע"ה מתפלל על עם ישראל עד היום הזה

בנפעל, וכמו שהוא יתברך היה הוה ויהיה כמו כן יהיה במצוה כוחו יתברך שמו, דהיינו בחינת 'היה הוה ויהיה' עד העולם, ויגן הזכות של העבודה התמה, שאף הדורות העתידיים להיות אחר כך יוכלו לעבוד עבודה תמה. כדי להושיע אותם מכל המיצרים שלהם, זהו בחינת 'היה'. ובחינת 'הוה' הוא לדור שעומד בו הצדיק עכשיו, שזכותו תעמוד לדורו שיוכלו גם הם לקיים זאת המצוה באמת לאמיתה, וכן שיושיעם הצדיק המקיים המצוה הן בתועלת הגוף והן בתועלת הנשמה. ובחינת 'היה' היינו לדורות העתידיים להיות אחר כך.

ביאור 'אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות'

ובזה ביאר הכתוב שלפנינו: **צו את אהרן ואת בניו לאמר, ופירש רש"י** 'אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות'. ויש לדקדק, איך שייך במצוה זו של הקרבת קרבן עולה 'מיד ולדורות', והלוא עתיד קרבן עולה להתבטל. אך הרמז בפסוק ובפירוש רש"י, שהשם יתברך ציוה לאהרן ולבניו ולכל הצדיקים הבאים אחריו שיזהרו בעשיית המצוות לקיימם באופן כזה שימשיכו מהם כוחות וזכויות לכל הדורות.

ועל כן נאמר בתורה הקדושה 'צו' שהוא לשון הוה ולא נאמר 'תצוה' שהוא לשון עתיד, לרמוז כי דבר ההוה תמיד נכלל בו עבר ועתיד מאחר והוא תמיד. וכך הוא כוונת רש"י באמרו 'מיד ולדורות', מתחילה מורה תיבת 'מיד' שיעשה המצוה ויפעל טובה לדור שעומד בו עכשיו, ואחר כך יעשה אותם באופן שיזכו אף הדורות העתידיים.

ועל מה נאמר ציווי זה, ממשיך הכתוב ומפרט **זאת תורת העולה**, דהיינו העולה למעלה, שכל המצוות נקראים עולה על שם שעולים למעלה, ו'תורת העולה' היא, שתהיה כולה כליל לה' בלא שום פנייה לטובת עצמו כלל, וכדכתיב (תהלים מ ט) 'לעשות רצונך אלקי חפצתי' דהיינו רק לעשות רצונך בלא שום פנייה אחרת.

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה וגו' (ו ב). וברש"י: אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות. אמר ר' שמעון, ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס. נקדים לבאר הנאמר באברהם אבינו ע"ה (בראשית יח כב) 'ואברהם עודנו עומד לפני ה'.' יש לומר שבא לרמז על כוחו של אברהם אבינו ע"ה שעודנו עומד לפני השם יתברך עד היום הזה, ואין עמידה אלא לשון תפילה, כלומר שהוא עומד ומתפלל עלינו ועל כל עם ישראל שיהיה לנו קיום בגלות בין האומות, וכך תירגם אונקלוס שם 'ואברהם עד כען משמש בצלו קדם ה'.'

קיום מצוות באופן שיישאר מהם ברכה לדורות אחריו

ענין זה מבואר על פי הידוע שאופן עשיית מצוות ה' שונה בין אנשים, עד כי לפעמים חילוק גדול נמצא ביניהם. יש אדם שעושה מצוה ועל ידה מכריע את כל העולם לכף זכות, ויש שעושה המצוה וממשיך השפעתה לדור אחד או לשני דורות, ויש מי שעושה המצוה וממשיך את השפעתה לאלף דור, ויש מי שעושה מאהבה וממשיך השפעתה לאלפים דורות כמו שאמרו חז"ל (סוטה לא). כפי עשיית המצוה, כך ממשיך כוחה השפעתה וטובתה, ולשבעת הרועים ע"ה היה הכח להמשיך השפעות וטובות מעבודתם עד סוף כל הדורות, ובזכותם יש לנו קיום בין האומות בגלות.

וכתב בספר **תולדות אדם** (בפרשתנו) שנראה מזה, שבעת קיום מצוות השם יתברך צריך כל אדם לזכור שלא יכוין רק על עצמו כי אם לטובת כל העולם, ולא לדורו בלבד כי אם להניח ברכה אחריו מכח המצוות לדורות הבאים אחריו.

ומוסיף ביאור לדבריו, כי נתן השם יתברך המצוות לבני ישראל לעשותם, וציוה לנו לעשות אותם על זה האופן, שיהיה ניכר כח המצווה את המצווה במצוה ויהיה כח הפועל

ביאור 'ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס'

בדרך זו מבאר את שמביא רש"י בפירושו השני בשם רבי שמעון 'ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס', שאף בזה יש להבין, לשם מה נצרך לצוות לאהרן הכהן לזרז בגלל חסרון כיס בדבר מועט שכזה. ועוד קשה, הלוא כל המצוות צריכים זירוז כמאמר חז"ל (ע"ז כ:): נקיות מביאה לידי זריזות. אלא ברור הוא שאין הכוונה 'חסרון כיס' כפשוטו חסרון ממון.

אלא פירוש 'חסרון כיס' היינו חסרון הלב התלוי בכיס, כלומר, בדורות שחסר בהם את הלב, ועל דורות אלו אמר רבי שמעון 'ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס', שגם בדורות נמוכים יראו הצדיקים שבדור הנקראים בשם כהן העובד את העבודה, שישפיעו להם על ידי עבודה תמה שבהם שיוכלו אף הם לעבוד את השם יתברך ולקיים המצוות. ומקודם היו דורות שלא היו צריכים לזה כמו דורו של חזקיהו שהיו כולם צדיקים, לכן הזהיר 'אמר רבי שמעון צריך לזרז במקום שיש חסרון כיס', ואחר כך ישפיע אף לדורות העתידיים להיות אחריהם כנ"ל, ממש כפירוש הראשון שהביא רש"י 'מיד ולדורות'. שיש כאן שתי עבודות, האחת לדור זה שיש בו חסרון כיס להשפיע על כולם קדושה וברכה, ומלבד העבודה לדור זה עדיין יש לעשות בעבור הדורות הבאים.

אברהם אבינו קיים כל המצוות בחיבור עם כל דורות הבאים

על פי דברי קדשו יובן מה שכתוב אצל אברהם אבינו ע"ה (בראשית יח יט) 'כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, למען הביא ה' על אברהם את אשר דיבר עליו', שכל הכח שלו שאני אוהב אותו

הוא בזכות 'אשר יצוה' - מלשון צוותא וחיבור, 'את בניו ואת ביתו אחריו', שמכוון בעשיית כל מצוה לייחד ולחבר עצמו עם כל הדורות הבאים, והשריש והטמיע בהם את המסירות נפש שלו בשביל עשיית המצוות, וכמו שפירש הרה"ק יצחק מווארקא ע"ה (ראה תולדות אדם שם) מה שמבקשים 'מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה הוא יעננו', שהוא הראשון שקידש שמו יתברך כשמסר נפשו בכבשן האש, ובכך כבש הדרך לעבודה זאת אף לדורות העתידיים שיוכלו אף הם לעשות כמותו ולמסור את נפשם להשם יתברך, ונמצא שכוח זה נצמח ממנו, ומשכך דין הוא שאף הוא יקבל מכך תועלת להצלת בניו.

כל נשמות ישראל כלולות באברהם אבינו ובמצוות שעשה

ומה גם שכל נשמות בני ישראל היו אז כלולין במוחו ומחשבתו של אברהם אבינו, כי הבן גנוז בכח האב, ואם כן כשעשה איזה מצוה, עשה בשביל כל ישראל דהיינו עם כל הכוחות שלו ועם כל הענפים העתידיים להתפשט ממנו, והרי הוא נחשב כאילו עשה המצוה עמהם ממש, וכיון שקיים אברהם אבינו את כל התורה כולה ואפילו דקדוקי מצוות, ממילא נכללו בו כל ישראל, שכל אחד ואחד מישראל הבא אחריו כבר קיים את כל התורה כולה בכח. ועוד נצמח מזה טובה גדולה עבור זרעו אחריו, שבנקל יוכל כל אחד ואחד לקיים המצוות ולהוציא הדבר הנמצא בו בכח - אל הפועל ממש, כיון שכבר נפתח להם השער וקיבלו את ההשפעה כיצד לקיים המצוות מימות אברהם אבינו, אם כן יפתחו בפניהם שערי המצווה שכן 'הבא ליטהר מסייעין אותו' (שבת קד.), וכך הם בני אברהם אבינו ע"ה שבאים ליטהר מכח הטמון בתוך כל אחד מישראל, ולכן 'מסייעים אותו' לגמור המצוה בפועל ממש.

מִלְתָּא דְפִלְיָא

איך יכול אדם לומר מתי יגיעו מעשי, למעשי האבות הק'

כתב הרה"ק בעל אוהב ישראל ע"ה (וירא ד"ה וה' אמר המכסה) ביאור נפלא במה שאמרו חז"ל (תנא דבי אליהו רבה פכ"ה) 'חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב', ולכאורה יפלא, מי פתי יאמין שיוכל כל אחד לבוא למדרגת אברהם אבינו ע"ה והשגתו שהוא מרכבה לימין חסדו יתברך. אך באמת אין הכוונה שיגיע למעשי אברהם עצמו, רק למעשיו שלו עצמו שעשה בעודו כלול וכמוס במוחו ועצמותו של אברהם אבינו, לפי שהיה אז כלול בשרשו, וכיון שכל אדם כבר קיים כל המצוות כשהיה עדיין בכוחו של אברהם אבינו, אם כן אינו צריך רק לשוב לשרשו כדי להוציא הדבר מכח אל הפועל, ואז יוכל להשיג אותה הבחינה של עשיית המצוות שעשה אז בהיותו אחד עם אברהם ע"ה. וזה הכוונה למעשי אברהם, למעשי עצמותו שעשה בעודו כלול בתוך אברהם אבינו. ובזה יבואר גם הכתוב שם 'ושמרו דרך ה' שנכתב בלשון עבר, שהרי נחשב כאילו כבר עשו בעצמם כל המצוות, ונמצא שכבר שמרו דרך ה' אף שעדיין היה בכח. ולא זו בלבד אלא גם הכין דרך סלולה לזרעו אחריו שיקל להם אחר כך 'לעשות צדקה ומשפט' [וראה באריכות בגליון במדור חדתא דאורייתא].

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

לימוד התורה בכל מקום מראה את הדרך שילך בה האדם

לעולה', כלומר אל לנו לחשוש שבתחילת לימוד תורת הקרבנות יעסוק בתורת עולה עוד קודם שיעסוק בקרבן חטאת. כי מאחר שעוסק בתורה תודיעהו התורה על חטאיו כמו שאמרו (זוהר ויקרא כג:) 'אורייתא קא מודעא ליה חוביה', כי בכל מקום שיעסוק בתורה יאירו עיניו לראות על מה יש לו לשוב בתשובה, וברגע שיעסוק בתורה שוב אין לנו חשש שלא יעסוק בתורת החטאת, כי כבר תודיע לו התורה לשוב ממעשיו ולהביא קרבן חטאת. לפיכך דווקא בפסוק זה שממנו נלמד עסק התורה, הקדימה התורה עולה לחטאת, שבלימוד התורה בכל מקום שרק יהיה יבוא ממנו לשוב בתשובה. אך בשאר המקומות שאינו מדבר על העסק בתורת הקרבנות אלא על הקרבנות בפועל, שם אכן חטאת קודמת לעולה.

כפרת עוונות החמורים בכח לימוד תורה

הנה כי כן ראינו כי לימוד התורה מסייע ביד האדם לבוא לתשובה ולמחילת עוונות, ואף על פי שיש כמה מיני עבירות שאין התשובה לבדה מכפרת עליהם, כמו שסדרו חז"ל ארבעה חילוקי כפרה, ויש מהם שאין התשובה מכפרת עד שעת מיתתו של אדם, שהעוון החמור שבכולם הוא עוון חילול ה' רח"ל, ועליו אמרו (יומא פו.) שאין כח בתשובה ויום כפור עם היסורים למרק כפרתו, אלא כולם תולים ומיתה ממרקת, כמו שנאמר (ישעיה כב יד) 'ונגלה באזני ה' צבאות אם יכפר העון הזה לכם עד תמותון' [הרי שיש עבירה חמורה שאינה מתכפרת עד למיתה ואין לנו חמור מחילול ה' (רש"י ומהרש"א)].

מכל מקום כתב **בשערי תשובה לרבנו יונה** (שער ד אות טז) שרפואתו היא שיעסוק תמיד לקדש

זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלוואים ולזבח השלמים (ז לז). דרשו בגמרא (מנחות קי.): מאי דכתיב 'זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם'. כל העוסק בתורה, כאילו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם. עוד אמרו שם: אמר רבי יצחק, מאי דכתיב (לעיל ו יח) 'זאת תורת החטאת' ו'זאת תורת האשם' (לעיל פסוק א). כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם.

בביאור הפסוק הקשה **הרה"ק מהרי"ד מבעלזא** ע"ה, מדוע הקדים לומר עולה לפני חטאת, הרי בכל מקום קודמת חטאת לעולה כמו שאמרו חז"ל (זבחים ז:) שהחטאת היא בבחינת הפרקליט המרצה תחילה, ואחריה נכנס העולה הדומה לדורון.

אולם, מתרץ המהרי"ד ע"ה, מדרשת הגמרא רואים אנו שכל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה וכל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, אם כן מן הסתם יבוא אדם וילמד זכות על עצמו לומר שאינו חייב כי אם עולה הבאה לכפר על מצוות עשה, ואילו חטאת הבאה על חטא אינו צריך להביא, שכך הרי אמרו במשנה (נגעים פ"ב מ"ה) 'כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו', שאדם קרוב אצל עצמו ואינו יכול להסתכל בבירור על מעשיו כי לבטח יטה זאת לטובה, ולכן מסתבר שלא יפנה ללימוד תורת החטאת אלא רק לתורת העולה, אם כן מה יעשה הלה ויתכפר בעוד שאינו חש בכך כי חייב הוא קרבן חטאת.

לכן אמרה תורה בראש דבריה 'זאת התורה

נשמתן דיבור שני היאך קיבלו, הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם (שבת פח:). וגם זה היה בכלל מסירות נפשם לקבל את התורה, כי האדם הוא בעל גוף חומרי מגושם, ואילו התורה היא כולה שְׁכָל רוחני, ואין השכל הרוחני מתקיים בתוך הגוף הגשמי, כי אין שני הפכים מתגוררים יחד בכפיפה אחת, ורק אם האדם ממית את גופו ומסלק את חומריות גופו, בכך הוא מכין מקום משכן לשכל התורה, כאשר תהיה התורה עיקר בתוכו והגוף יהיה טפל.

וזהו מה שאמרו זקני הנגב לאלכסנדר מוקדון (תמיד לב.), כששאל אותם מה יעשה האדם ויחיה והשיבו לו שימית עצמו, ואם יחיה את עצמו הרי הוא גורם מיתה לעצמו, והביאור הוא כנ"ל שעיקר חיי האדם הם בתורה הקדושה, בבחינת 'עץ חיים' היא למחזיקים בה' (משלי ג יח), וכמו שאומרים בתפילת ערבית 'כי הם חיינו ואורך ימינו', והדרך לזכות בחיי עולם היא על ידי שימית האדם את חומריות גופו, כי אם יחיה את גופו יגרום מיתה לחיים הרוחניים.

הכפרה נמצאת כאשר עוסק בתורה לשמה

אולם תנאי קודם הוא, שלימוד תורה נצרך שיהיה לשם שמים, ועיקר מעלת לימוד התורה המועיל לכפר עוונות החמורים הוא בלומד תורה לשמה, וכאשר יטהר כוונתו ללמוד תורה לשמה בלי נגיעות, באופן זה תסייע התורה בידו למרק כפרת עוונות עם התשובה [עשרה מאמרות לרמ"ע מפאנו (מאמר חיקור דין ח"א פכ"ד): ואם התורה שהיא בנין אב לכל המצות השקולות כמותה לא תכפר על חלול השם ואפילו עם התשובה אלא בהיותה לשמה באמת על דרך שבארנוהו, קל וחומר לשאר מצוות שזכרנו]. וכן כתב **החיד"א** שהלומד תורה לשמה זוכה מיד לכפרה שלמה בכח התורה, כמו שנרמז בפסוק (הושע יד ג) קחו עמכם דברים ושובו אל ה', 'דברים' היינו דברי תורה, ועל ידי זה 'כל תשא עוון' לרבות כל מיני עוונות.

את השם יתברך, או שיתמיד להגות ביגיעת התורה, וסמך לדבר ממה שנאמר (שמואל א' ג יד) 'אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה', בזבח ובמנחה אין מתכפר אבל מתכפר בדברי תורה (ראש השנה יח.). ואף על פי שעוון בני עלי היה בו חלול הקדשים מעין חילול ה', מכל מקום הועיל לימוד התורה לכפר עוונם.

וראה עוד בספר **עיר בנימין** (ירושלמי יומא פ"ח ה"ד) שהלומד תורה מסייעת לו התורה להשלים כפרתו [והטעם שלא נכתב בין אותם חילוקי כפרה, לפי שזו היא כפרה בלי עונש וצער ואינה כאותם שנמנו שם בגמרא], כמו שאמרו שכל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה ולא מנחה ולא אשם, וכן אמרו שתלמיד חכם שעבר עבירה בלילה אין להרהר אחריו ביום כי בודאי עשה תשובה, ואף שעבירות חמורות אין התשובה לבדה ממרקת, מכל מקום תורתו מסייעת בידו למרק הכפרה תיכף ומיד שעשה תשובה [וכן רואים בעוון בני עלי 'אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה' (שמואל א' ג יד), ואמרו במכילתא (יתרו מס' דבחדש ז) שהוא כחילול ה' שאין לו כפרה עד שעת מיתה, ומכל מקום אמרו (ר"ה יח.) בזבח ובמנחה אינו מתכפר אבל מתכפר בתורה].

עיקר עסק התורה כשהוא בבחי' מיתה

הכיצד, הרי אמרנו שרק בצירוף מיתה מתכפר לעוון חילול ה'. רק שהעוסק בתורה הרי זה כמו שעת מיתה, כי התורה נאמר בה (במדבר יט יד) 'אדם כי ימות באוהל', ודרשו (ברכות סג:) שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, וכיון שהוא ממית עצמו עליה הרי היא מכפרת עליו כמו בשעת מיתה, שכן אין התורה נקנית באדם אם אינו מוסר עצמו מכל וכל בעבודה, ואינה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, וכמו שרואים גם במתן תורה שעל כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה פרוחה נשמתם של ישראל [כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה יצתה נשמתן של ישראל, שנאמר (שיה"ש ו) 'נפשי יצאה בדברו', ומאחר שמדיבור ראשון יצתה

הבטל לצדיק מתקדש בקדושתו

[החידושי הרי"מ ע"ה] על ענין זה 'חיבור לטהור טהור', וצריך אדם לבטל עצמו וחיותו לצדיק אמיתי.

כך גם היהודי הקדוש מפרשיסחא ע"ה שהיה גדול מכל גדולי זמנו, ולמרות זאת היה מקשר את עצמו לרבינו החוזה מלובלין ע"ה, כפי שהיה אומר לתלמידיו: הרבה תורה אני יכול להשיג לבד, אבל אני צריך רבי, כי בלי רבי אי אפשר להגיע, צריך את הרבי שיפתח את הפתח.

הבטחת משה רבינו ע"ה שבכל דור יעמדו לישראל מנהיגים שיורו לנו דרך הקדושה

באותו עניין דרש הרה"ק רבי שלום מבעלזא ע"ה בפסוק שאמר משה רבינו לישראל (דברים יח טו), 'נביא מקרבך מאחריך כמוני יקים לך ה' אלקיך', כי פסוק זה הוא הבטחה שהבטיח משה רבינו לעם ישראל, שבכל דור ודור יהיו לנו צדיקים כאלו שינהיגו אותנו, שבכל דור יהיה צדיק אחד גדול שמנהיג אותנו ומדריך אותנו בתורה, בקדושה, בטהרה, ביראה, בסור מרע ובעשה טוב, בהתלהבות במצוה, בחשק, בכמיהה, בציפייה, בערגה, ובכל דבר ודבר שהוא לעבודתו יתברך, כי לאיכות המצוה שתהיה באיכות הטובה ביותר צריך את מנהיג הדור.

דבקות לצדיק

הדבקים בצדיק זוכים להתעלות יחד עמו, וגם אנשים פשוטים שכשלעצמם אין בהם חיות דקדושה, על ידי דבקות בצדיק זוכים להידבק גם כן בקדושה, וכמו שמוצאים במצות הקהל שהמלך קורא בתורה באזני כל העם, ואפילו שכל יחיד ויחיד יכול להסתכל בעצמו בחומש מכל מקום המלך קורא באזני כולם, כדי שישמעו כולם מפיו ויתעוררו בכך לשמור את התורה, כי המלך לבו כל העם, ובכוחו לעורר את כל המקשיבים לקולו.

כל אשר יגע בהם יקדש (ו יא). מרגלא בפיהם של צדיקים המשנה בכלים (פי"ב מ"ב) 'כל המחובר לטהור טהור', שכך הוא בכל אדם מישראל, כיון שמחבר עצמו לטהור הוא הצדיק נעשה כמוהו טהור. שאל הרבי שמחה בונם מפרשיסחא ע"ה את רבו היהודי הקדוש מפרשיסחא ע"ה (הובא ברמתיים צופים פ"ג אות לד), שהיה אומר 'כל המחובר לטהור טהור' וכו' ושאלו וכי הקב"ה וותרן. ומה סברא היא זו, שבדבר קל יהיה לו מדריגת הצדיק אשר לא נהנה מהעולם הזה. והשיב לו, שעבודה גדולה מאוד להיות דבק לצדיק האמיתי, ויותר קשה מלהיות צדיק בעצמו, ואין כאן ויתור כלל [והוסיף על כך: ומי שהיה רגיל אצל הצדיקים האמיתיים יודע ומבחין דבריו הקדושים הללו].

מעלת הדור כשמתבטלים אל הצדיק

ידועים הם דברי התוספות במסכת עירובין (יג:): על מה שאמרו חז"ל 'נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא', שזה דווקא בסתם אדם, אך צדיק אשריו ואשרי דורו. הקשה בשפתי צדיק (ליקוטים ד) אם אשרי דורם של הצדיקים, אם כן באיזה דור נאמר 'נוח לו לאדם שלא נברא', הרי בכל דור יש צדיקים שאשריהם ואשרי דורם, כמאמר חז"ל (יומא לח:): 'ראה הקב"ה שצדיקים מועטין עמד ושתלן בכל דור', ואין לך דור כשאין בו כאברהם, כיצחק וכיעקב' (ילקוט שמואל א' צז).

אלא מבאר, אשרי דורו נאמר רק כאשר מתבטלים הם לצדיק שבדור, כמו שאמרו באבות (פ"א מ"ד) 'והוי מתאבק בעפר רגליהם', שמורה על ההתבטלות שצריכה להיות כלפי הצדיק עד שיתאבק בעפר רגליו. ונביאו בלשונו הקדוש: מזה ראיה גדולה לדרכי המתאבקים בעפר רגלי צדיקים, כאשר שמעתי מפה קדוש זקני מו"ר ז"ל

קלה, וכשחזרו למקומם מצאו לפליאתם שכבר סיים רבם את התפילה, והסביר להם הבעל שם טוב שהתקשרות התלמידים מסייעת לרבם להתעלות בעבודתו, ועכשיו כשיצאו מבית המדרש אף שלא הרגיש ביציאתם מכל מקום לא היה לו הסיוע מכוחם ונאלץ לקצר בתפילתו.

בני אדם נמוכים מתעלים בזכות הצדיק

ואפילו בני אדם נמוכים ושפלים יש להם עליה על ידי התקשרותם עם הצדיק, וכמו שמוצאים בדיני הקרבנות שעצמות וגידים של הבהמה אינם ראויים לעלות על גבי המזבח, אבל אם עודם מחוברים לבהמה הרי הם קרבים יחד עם הבהמה, והוא רמז לאנשים נמוכים שאינם ראויים מצד עצמם לעלות לגבוה, אבל אם הם מתבטלים לצדיקים זוכים להתעלות יחד עמם לריח ניחוח. וכך דרשו מעל ספר הרה"ק בעל תפארת שלמה ע"ה (ד"ה כל זכר) בדברי התורה הקדושה בפרשתנו: **כל זכר בבני אהרן יאכלנה וגו' כל אשר יגע בהם יקדש**. ופירש רש"י להיות כמוה כו'. הנראה לי בזה, שהתורה מרמזת בזה גודל מעלת דיבוק חכמים וצדיקי הדור, כל המסתופף בצילם ומתאבק בעפר רגליהם, אף כי הוא אינו במדריגה הנכונה עם כל זה אם הוא מחובר לטהור יש לו תקומה להיות לו עליה ע"י הצדיק כי 'כל המחובר לטהור טהור'. כמו ששינינו במשנה במסכת זבחים פרק ט' (פה:) 'הקרנים והטלפים כל זמן שהם מחוברים יעלו, פירשו לא יעלו, רמז על הנ"ל אם הוא מחובר לצדיק יעלו עמו אף שהוא בשפל המדריגה. וזה המרומז בפסוק **כל זכר בבני אהרן** בחינת דכר ומשפיע הוא הכהן בחינת החסד כו'. **כל אשר יגע בהם יקדש** להיות כמוה להעלות אותו עם עבודתו.

הצדיק מחיה את הדבקים בו

והצדיק דומה לאילן והדבקים בו דומים לענפי אילן, וכמו ענפים יבשים כל זמן חיבורם באילן הם מקבלים ממנו חיות, ויש להם תקוה לשוב ולפרוח ולעשות פרי, ומאידך ענף שהוא פורח ומלבלב אם ייתלש מהאילן יתייבש במהרה ולא יוסיף לעשות פירות, כך גם נשמת ישראל כל עוד שהיא דבקה בצדיק יסוד עולם יש לה ממנו חיות, וביכולתה לשוב ולפרוח ולעשות פרי, ואם ח"ו נפרדה מדבקותה בצדיק לא ירחק היום עד שתהיה כציץ נובל וכחרס נשבר.

שיחת חולין של תלמידי חכמים

ובלי כח הצדיקים אי אפשר לבוא לידי שום התעלות והתרוממות, ויש בני אדם שבזכות תורתו ותפילתו של הצדיק הם זוכים להתרומם בעבודת ה', ויש בני אדם שאי אפשר לרוממם בכוח התורה כי אם בכח דיבורי חולין של הצדיק, כמו שנרמז בדברי חז"ל (סוכה כא:) שגם שיחת חולין של תלמיד חכם צריכה תלמוד, ואין בדיבורי החכמים שום דברים בטלים וכל דיבוריהם הם כדי לרומם בהם את האדם המדבר עימם.

גם התלמידים מסייעים לרבם בעבודתו

וכמו שהתלמידים מקבלים סיוע מקרבתם לצדיק, כך גם הצדיק יש לו סיוע מחמת דבקות תלמידיו בו, וכפי התקשרות התלמידים ברבם כך הוא מוסיף עוז ותעצומות בעבודת ה', וכמו המעשה המפורסם אצל הבעל שם טוב ע"ה שהיה דרכו להאריך בתפילתו והיו תלמידיו ממתנים עד שיסיים תפילתו, ופעם אחת נחלשו תלמידיו מרוב אריכות התפילה, וחמקו בשקט מבית המדרש כדי להשיב נפשם בטעימה

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לגשת ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראל
עיצוב ועימוד: שוקי קנר

אור חדש ירד על שולחן השבת

שולחן השבת עם אור החיים

מאמרים נפלאים של רבינו האור החיים
הקדוש בשפה מעבדת שווה לכל נפש

ארה"ב: 437-0054 (718)
אירופה: 44-20-8806-0176

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

הגדה של פסח

800 עמודים של סיפורי צדיקים מופלאים
ועובדות נדירות עם רעיונות מקוריים על הגדה של פסח
מאוצרות שיעורי הגאון
רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

ספיר ויהלום

מוציא

תמונות כלי הכסף באדיבות הצורפים

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66